

Kako dolgo še?

To klasično vprašanje je že skozi stoletja vprašanje zapostavljenih. Kako dolgo bo še trajalo, preden bo uresničen člen 7 Državne pogodbe v celoti, je danes resno življenjsko vprašanje tudi koroških Slovencev.

V zadnjih dneh čitamo, da je končno prišlo do sporazuma okoli vprašanja »nemške imovine«; čitamo, da so številni privatniki prejeli vrnjene svoje ogromne gospodarske naprave in surovinske vire; čitamo, da se pripravlja sporazum med cerkvijo in državo; slišimo, da se je našla tudi že platforma za sporazum v vprašanju konfesionalnih šol; pred rešitvijo je nadalje še število drugih do sedaj spornih vprašanj.

Le o končni rešitvi določil člena 7 Državne pogodbe ni nič več slišati, čeprav smo pred letom dni prejeli zagotovilo vlade, da bodo celotno vprašanje rešili še lanske jeseni in nato, da bodo vsaj pričeli z reševanjem v tem letu. Toda ni prišlo niti ne do izrecno obljubljenega posvetovalja o uporabi slovenskega uradnega jezika pred oblastmi in sodišči.

Po več ko dveh letih Državne pogodbe se še zmenijo ne, da bi uresničili za obstoj in razvoj našega ljudstva življenjsko važni člen 7 Državne pogodbe. Ako se ne bo kmalu uresničil, ne bo koristil svojemu namenu, namreč zaščiti manjšine, marveč bo obratno služil nasprotnikom za razpihovanje šovinizma in okrnjevanje malenkostnih pravic, ki smo jih kot naša borbe in kot popravo od nacistov nam prizadejane škode po vojni dosegli.

Nikakor nočemo prezreti ukrepov, ki so bili neposredno po vojni storjeni, da bi bilo popravljeno vsaj nekaj ogromne in težke škode, ki smo jo utrpeli tekom zadnjih desetletij. Pri tem mislimo predvsem na dvojezično šolstvo, ki ga več ali manj izvajajo tudi še po odhodu zavezniških sil. Toda že so načrti za nove krivice na tem za življenje narodne manjšine nadvse občutljivem področju. Opozarjamo le na nakane, ki bi rade potom tako imenovane »pravice staršev« torpedirale dosedanje ureditve, ki se je obnesla in bila nesporna vse dotlej, dokler niso pričeli bivši šovinisti spet s svojim rovarjenjem. Priznamo tudi dejstvo ustanovitve lastne srednje šole za naše ljudstvo, čeprav na drugi strani še vedno ni rešeno vprašanje njenega ustroja in njenega vodstva.

Če pa vzamemo ostale točke člena 7 Državne pogodbe, pa je bilanca o izvedbi tega za nas življenjsko važnega člena popolnoma negativna.

Paragraf 5 omenjenega člena govori o prepovedi organizacij, katerih delavnost je usmerjena na to, da odzamejo slovenskemu prebivalstvu njegov značaj in pravice kot manjšine. Vse pa kaže, da je ta paragraf le pripomogel vsem številnim šovinističnim društvom in »Trutzverbandom« do življenja. Koroška varnostna direkcija vsaj ne vidi in ne sliši nič o protiučustvenem delovanju raznih društev kot so Südmarcha, Landsmannschaft in pod kakršnimi koli nazivi še obstoječe podobne organizacije.

Ena točka govori o tem, da je v upravnih in sodnih okrajih Koroške s slovenskim in mešanim prebivalstvom slovenski jezik dopuščen kot uradni jezik dodatno k nemškemu. Ob današnjem stanju je že govoriti o tem smešno. Nasprotno se zdi, da se temu določilo z raznimi sklepi, razsodbami in odklonitvami naravnost ro-gaja.

O udeležbi Slovencev na kulturnem, upravnem in sodnem ustroju niti govoriti ne smemo. Pač pa je skoraj ves ta ustroj najmanj brezbrizen za naše narodne potrebe, v kolikor niso gotovi uradniki naravnost sovražno in krivično nastro-

Vicekancler dr. Pittermann:

Za sporazumno reševanje je treba upoštevati stališča obeh strani

Novi vicekancler dr. Pittermann je na nedavni seji kluba socialističnih poslancev in zveznih svetnikov obrazložil stališče SPO v raznih važnih vprašanjih, ki so prav sedaj predmet pogajanj med obeh koalicijskima strankama. Gre tukaj predvsem za vprašanja odnosov med državo in cerkvijo, za tako imenovani konkordat, ter za novo šolsko zakonodajo.

Prav v teh vprašanjih doslej ni bilo mogoče najti sporazuma med ÖVP in SPO, ker je ÖVP vedno skušala prodreti s

svojim enostranskim stališčem ter ni bila pripravljena upoštevati tudi mnenje druge strani. Vicekancler Pittermann je dejal, da je ÖVP vedno zastopala mnenje, da je konkordat iz leta 1934, ki je nastal s pomočjo kršenja ustave, še danes veljavna v vsem svojem obsegu, dočim je SPO slej ko prej na stališču, da je treba razlikovati med mednarodnopravno veljavnostjo in veljavnostjo v notranjosti države. Socialisti so v vprašanju konkordata že od vsega početka zastopali sta-

lišče, da gre pri tem za naziranje dveh skupin katoliških državljancev, od katerih pa nobena nima pravice, da bi drugi vsiljevala svoje mnenje.

Glede nove šolske zakonodaje je vicekancler Pittermann izjavil, da so tozadevna pogajanja naletela na velike težkoče prav zato, ker skuša ÖVP prodreti z vsemi zahtevami svojih katoliških društev. Tukaj gre predvsem za vprašanja konfesionalnih šol in bi si ÖVP želela najširši vpliv v šolstvu sploh. To se opaža tudi na posameznih univerzah, za katere zahteva SPO nadzorstvo s strani ljudskega zastopstva, ker bi se v nasprotnem primeru lahko zgodilo, da bi se avstrijske univerze spremenile iz ustanov svobodne znanosti in svobodnega znanstvenega dela v povsem enostransko usmerjene institucije.

Kot glavni pogoj za sporazumno reševanje teh in vseh drugih vprašanj pa je vicekancler dr. Pittermann poudaril potrebo po priznanju vseh delov skupnega vladnega programa, to se pravi, da mora biti ta program uresničen v vseh točkah in ne le v tistih, ki so po volji ÖVPjevski gospodi.

Veleposlanik FLRJ obišče Koroško

Kakor smo izvedeli, bo jugoslovanski veleposlanik na Dunaju, dr. Radivoj Uvalič, te dni obiskal Koroško. Med svojim bivanjem v naši deželi se bo za nekaj časa ustavil zlasti v Celovcu.

Zvezna ljudska skupščina FLRJ zahteva:

Prepoved jedrskih poskusov v interesu človeštva

Vesile se neprestano trudijo, da ohranijo ravnotežje v atomskem oboroževanju, izvršujejo poskusne eksplozije atomskih bomb in s tem spravljajo v nevarnost človeštvo. To pa je sprožilo plaz ogorčenja pri številnih miroljubnih narodih sveta. S tem vprašanjem se je pretekli torek bavila tudi Zvezna ljudska skupščina Jugoslavije in pozvala parlamente, vlade, odgovorne državnike, politične in druge organizacije, znanstvenike, ljudi dobre volje vseh držav, posebno pa parlamente in narode držav, ki delajo poskuse z jedrskim orožjem, naj v interesu miru in varnosti ter medsebojnega zaupanja in mednarodnega sodelovanja storijo vse, da se čimprej prenehajo poskusne eksplozije jedrskega orožja in se na ta način ustvarijo pogoji za končno prepo-

ved izdelovanja jedrskega orožja, za dokončno uničenje vseh obstoječih zalog tega nevarnega orožja in za miroljubno uporabo jedrske energije.

Zvezna ljudska skupščina je sprejela resolucijo, v kateri je med drugim rečeno, da je zaskrbljenost narodov Jugoslavije in njihova želja, da se poskusi z atomskim orožjem prenehajo v skladu s splošnimi težnjami vseh narodov, da se zagotovi mir v svetu. Zvezna ljudska skupščina Jugoslavije izreka prepričanje, da bi zmanjšanje oborožitve, izdatkov za oborožitev in prepoved jedrskega in drugega orožja za množično uničevanje, prenehanje proizvodnje jedrskega materiala prispevalo k ustvarjenju ugodnejšega ozračja za mednarodno sodelovanje na enakopravni podlagi.

Obisk kanclerja Adenauerja na Dunaju:

Poglobitev prijateljstva med Avstrijo in Nemčijo

Ko je bival pred enim tednom zapadnonemški kancler dr. Adenauer na svojem tridnevnem obisku v Avstriji, je tisk zlasti poudarjal tesne vezi, ki od nekaj povesujejo avstrijsko in nemško ljudstvo. V tem duhu so potekale tudi vse formalnosti obiska, to je bilo naglašeno pri številnih nagovorih in zdravicah in isto poudarja tudi zaključni komunike, v katerem je rečeno, da je potekal državni obisk v zelo pristranskem vzdušju in da je dobrososedske odnose med Avstrijo in Zapadno Nemčijo nadalje poglobil in potrdil.

Kakor vsi taki obiski, tako je tudi obisk kanclerja Adenauerja obsegal celo vrsto sprejemov, medsebojnih posetov, ogledov ter, kar je končno glavni namen takih srečanj, razgovorov med predstavniki obeh držav. Med Adenauerjevim obiskom so bili ti razgovori še posebne važnosti, saj so ob tej priložnosti potegnili zaključno črto pod enega najbolj perečih problemov med Avstrijo in Nemčijo — namreč pod vprašanje tako imenovane »nemške imovine«. V soboto preteklega tedna sta zunanja ministra obeh držav, Figl in von Brentano, v zgodovinski kongresni dvo-

jeni proti zavednim koroškimi Slovencev. Primerov za to bi lahko našli še in še.

Kje končno so še dvojezični napisi, dvojezične uradne objave itd. itd.?

Taka bilanca je brez dvoma pripravna, da s strahom in skrbjo gledamo v bodočnost.

Gospod kancler Raab nam je pred letom dni položil na srce, da naj malo potrpi. Mi smo dokazali potrpljenje že nešteto krat tekom zgodovine in tudi v zadnjih letih. Danes pa gre za obstoj in življenje našega ljudstva in zato po vsej pravici vprašujemo: Kako dolgo še?

rani vladne palače podpisala avstrijsko-nemški pogodbo o ureditvi medsebojnih premoženjskih vprašanj. Po podpisu sta oba ministra naglasila, da pomeni ta pogodba zaključno potezo pod preteklost ter začetek novega obdobja prijateljskega sodelovanja med obema deželama.

Prav tako so med Adenauerjevim obiskom obravnavali na Dunaju tudi vprašanja mednarodne politike in ponovno poudarili povezanost z evropsko mislijo, medtem ko smatrajo zopetno združenje Nemčije v miru in svobodi za bistven pogoj za resnično sprostitev v Evropi in v svetu sploh. Zapadnonemški kancler je še na posebni tiskovni konferenci obrazložil, kako gleda na razne probleme v svetu. Pri tem je poudaril, da pomeni priznanje avstrijske suverenosti, neodvisnosti in nevtralnosti podlago, na kateri se je razvilo prijateljstvo med obema deže-

lama. Hkrati pa je izrazil mnenje, da nevtralnost po avstrijskem vzorcu za Nemčijo ne pride v poštev, ker bi, dokler niso odstranjene napetosti med Sovjetsko zvezo in Ameriko, bila nevtralna Nemčija za eno ali za drugo stran preveč privlačen griljaj. Sploh je Adenauer odklonil ustvaritev nevtralnega pasu v srednji Evropi ter kot edino pot do sprostitve poudaril razorožitev s primernim nadzorstvom, kar je po njegovem mnenju tudi edina možnost za rešitev vprašanja atomskega orožja.

Obisk šefa zapadnonemške vlade na Dunaju so porabili tudi za to, da so tako z avstrijske kakor tudi z nemške strani podelili vrsto visokih in najvišjih odlikovanj obeh držav, kar bo tudi na zunaj dajalo viden izraz prijateljskih čustev, ki so prevladovali med bivanjem nemških gostov v avstrijski prestolnici.

Različna gledišča na posamezna vprašanja ne bi smela ovirati sodelovanja

V svojem pismu, ki ga je poslal predsednik britanske vlade MacMillan sovjetskemu predsedniku Bulganinu, ugotavlja, da imata SZ in Velika Britanija različne poglede na mnoga vprašanja, da pa to ni nobena ovira za sodelovanje med obema državama. Prvo in najvažnejše vprašanje, na katero zadevamo vsi, je rečeno v pismu, je vprašanje, kako zmanjšati vojno nevarnost. Po mnenju MacMillana je glavni problem za uresničenje tega cilja vprašanje zmanjšanja klasične in atomske oborožitve. Glavno je, da bi dosegli mednarodni sporazum o tem vprašanju, ure-

sničenje tega sporazuma pa bi lahko preverili na podlagi kontrolnega sistema, ki bi užival splošno zaupanje. MacMillan predlaga Bulganinu, naj bi SZ kot prvi ukrep privolila v prehodno registracijo poskusov z atomskim orožjem in v navzočnost mednarodnih opazovalcev pri eksplozijah.

V pismu MacMillan zavrača sovjetski predlog za pogodbo o kolektivni varnosti, ki naj temelji na stalni delitvi Nemčije, kar pa je za Veliko Britanijo nesprejemljivo. Razen tega zavrača MacMillan tudi (Nadaljevanje na 8. strani)

Svobodno evropsko trgovinsko področje

danes še utopija — jutri morda že stvarnost

Vsa povojna leta so dejansko v znamenju povezovanj in združevanj; po vsem svetu so nastale najrazličnejše zveze in skupnosti, ki zajemajo posamezne dežele in kontinente ter jih združujejo na političnem, vojaškem, gospodarskem, kulturnem in socialnem področju. Tudi Evropa je zajeta v to mrzlico združevanja ter se je pojavilo na našem kontinentu v zadnjih letih nebroj takih zvez in skupnosti. V koliko je vse to gibanje dobro in uspešno za nadaljnji razvoj, bo pokazala bodočnost, vendar so nekatere teh skupnosti nedvomno velikega pomena za Evropo in nje prebivalstvo. Posebno važno vlogo igrajo pri tem razna gospodarska združenja, v kolikor niso več ali manj povezana z vojaškimi cilji ter pobarvana z enosmerno politično barvo.

Se nad 77.000 brezposelnih

Sredi junija je bilo pri posameznih delovnih uradih javljenih še 77.332 nezaposlenih oseb, med temi 31.934 (41,3 %) moških in 45.398 (58,7 %) žensk. To se pravi, da se je število brezposelnih v prvi polovici junija znižalo za 5173 oseb ali 6,3 %. V primerjavi s istim časom lani pa je število javljenih brezposelnih za 3054 ali 3,8 % nižje.

V posameznih zveznih deželah so sredi junija zabeležili naslednje število brezposelnih: na Dunaju 32.037, Nižja Avstrija 14.374, Zgornja Avstrija 10.388, Štajerska 9501, Koroška 3583, Tirolska 2811, Gradiščanska 2249, Salzburg 1840 in Predarlška 549. Največji padec števila brezposelnih so v prvih dveh tednih junija zabeležili na Nižjem Avstrijskem (1075), na Dunaju (1024), na Koroškem (778) in na Tirolskem (686). Popolnoma v soglasju s sezono se je število brezposelnih najbolj občutno znižalo v gostinstvu in gradbeni stroki, namreč za 1242 (24 odstotkov) odnosno 1075 (20,4 %) oseb.

GOSPODARSKI DROBIŽ

Jugoslovanska podjetja bodo v Celovcu zastopana kolektivno

Na letošnjem celovškem veleselju bodo jugoslovanska podjetja organizirala kolektivno razstavo. Prav iz teh razlogov je trgovinska zbornica LRS pozvala vse gospodarske organizacije, zlasti izvozna podjetja, da prijavijo svojo udeležbo in material, ki bi ga želeli razstaviti v Celovcu, da jim bo Trgovinska zbornica lahko dostavila vsa potrebna navodila glede priprave in odpreme razstavnega blaga.

Azijske države se zanimajo za motorna vozila

Tovarne motornih koles v Nemčiji prejemajo vedno več naročil iz držav Bližnjega vzhoda. Po drugi strani pa pada zanimanje za motorna kolesa v Angliji, in sicer iz političnih razlogov, ker so Angleži zaradi Sueškega spora na tem področju silno nepriljubljeni. Kupci iz Bližnjega vzhoda se zanimajo za močnejša motorna kolesa, medtem ko je povpraševanje po mopedih manjše, ker ta kolesa ne zmagujejo strmin.

Konvencija o socialnem zavarovanju

Jugoslavija bo v prihodnjih mesecih začela s pogajanjem za sklenitev konvencij o socialnem zavarovanju. In sicer bo Jugoslavija vodila ta pogajanja s številnimi evropskimi državami, med drugim tudi z Avstrijo, Veliko Britanijo, Zahodno Nemčijo, Madžarsko, Bolgarijo, Italijo, Belgijo idr. Jugoslavijo bo na teh pogajanjih zastopal Zvezni zavod za socialno zavarovanje, ki skrbi za izvajanje sklenjenih konvencij.

Po zadnji vojni so bili francoski državni prvi pobudniki političnega in gospodarskega združevanja Zahodne Evrope, ki naj bi pri reševanju svetovnih vprašanj nastopala skupno in bi hkrati z medsebojnim sodelovanjem zagotovila tudi posameznim evropskim državam večjo varnost in gospodarski procvit. Tako je bila najprej ustanovljena Evropska skupnost za premog in jeklo (Montanska skupnost), h kateri so pristopile Francija, Italija, Zahodna Nemčija, Belgija, Holandija in Luksemburg. Letos pa so predstavniki istih šestih držav ustanovili skupno evropsko tržišče, na katerem bo po načrtu čez 10 do 15 let blago vseh članic krožilo prosto iz ene države v drugo. Hkrati je bil osnovan tudi Evratom, skupnost za izkoriščanje atomske energije.

Kakor znano, pa so bile vse te zveze vzpostavljene brez Anglije, enega najvažnejših faktorjev na področju Zahodne Evrope. Angleži se niso marali gospodarsko pretesno povezati z omenjenimi šestimi državami, ker predstavlja Britanska državna skupnost (Commonwealth) nekakšen svet zase. Sploh se Angleži neradi vežejo z drugimi državami v gospodarskem pogledu, ker se bojijo, da bi v takšnih gospodarskih skupnostih ne mogli voditi dovolj prožne gospodarske politike.

Ker so se jim zdele pretežke obveze, ki bi jih naložil angleškemu gospodarstvu pristop k skupnemu evropskemu tržišču, so Angleži raje sprožili drugo po-

dobno zamisel: to je Svobodno evropsko trgovinsko področje, ki mu pravijo European Free Trade Area. Ta skupnost naj bi zajela vseh 17 držav-članice Organizacije za gospodarsko sodelovanje v Evropi (OEEC), ki je nastala vzporedno z ameriškim Marshallovim planom.

Vsekakor je ta zamisel mnogo bolj simpatična, kakor skupno evropsko tržišče, ki zajema le 6 držav. Vendar kaže zadnji razvoj, da se tudi na tem področju pojavljajo vedno nove težave in se zainteresirane države zlasti bojijo pomanjkljivosti te skupnosti v toliko, da Svobodno evropsko trgovinsko področje kmetijstva sploh ne bi vključevalo. Zato je tudi razumljivo, da se pobudniki tega načrta — Angleži — pritožujejo, da v Evropi ni pravega zanimanja za načrt in da se evropskim državljanom prav nič ne mudi v tem pogledu.

Toda te ugotovitve ni treba jemati preveč tragično, saj se državljanom tudi pri uresničevanju drugih načrtov ni preveč mudilo, ki pa so slednjic le postali dejstvo. Danes je zamisel o svobodnem evropskem trgovinskem področju sicer še utopija, lahko pa se zgodi, da bo jutri že postala stvarnost, kar bi bilo za bodočnost Evrope gotovo velikega pomena posebnost tedaj, če bi se taka skupnost razširila na vse evropske dežele, ki so pripravljene sodelovati na osnovi enakopravnosti in brez vsakih političnih omejitev.

Bolniške blagajne so v težkem položaju

Vprašanje bolniških blagajn in socialnega zavarovanja sploh je zadnje čase pogosto predmet ostrih prerekaj med tiskom, ki zastopa interese podjetnikov in delodajalcev, ter tiskom, ki je v prvi vrsti namenjen delavcem in nameščencem, torej delojemalcem. Povod temu so v prvi vrsti razmeroma visoki prispevki, katere morajo plačevati za socialno zavarovanje tako delojemalci kot tudi delodajalci, ki pa v mnogih primerih kljub temu ne zadostujejo za aktivno gospodarjenje pri posameznih bolniških blagajnah. Dejstvo je namreč, da so številni instituti socialnega zavarovanja v težkem položaju in se morajo boriti z velikimi finančnimi težavami. O težkočah, v katerih so se znašle bolniške blagajne, je pred nedavnim govoril tudi minister za socialno upravo Proksch, ki je med drugim dejal:

Položaj bolniških blagajn žal narekuje resno zaskrbljenost. Preteklo leto je bilo od 39 bolniških blagajn 17 pasivnih, letos pa jih bo po vsej verjetnosti še večje število, ki bodo imele primanjkljaje. Bolniške blagajne ne morejo več izdati, kot imajo dohodkov. Čeprav primanjkljaje lahko premostijo za gotovo dobo, vendar to ne more biti trajno stanje, ker manjkajo za kritje potrebne rezerve. Zato pa so potrebni ukrepi, ki bodo zagotovili zmogljivost bolniških blagajn.

Minister Proksch je nato poudaril, da je neoporečno delovanje socialnega bolniškega zavarovanja za pretežni del avstrijskega prebivalstva življenjskega pomena, kar potrjujejo tudi številke, ki jih je navedel o lanskoletnem delovanju bolniških blagajn. Po njegovih podatkih so bolniške blagajne leta 1956 izdale skoraj 3,1 milijarde šilingov. Od tega odpade na zdravniško pomoč 687 milijonov, na zdravila in zdravilne pripomočke 530 milijonov, na zobozdravstvo 212 milijonov, na oskrbo v bolnišnicah 563 milijonov, na bolniško podporo 575 milijonov in na podporo materam 152 milijonov šilingov.

Kot posebno pomembno je minister Proksch navedel nenavadno zvišanje različnih stvarnih dajatev bolniških blagajn, tako izdatkov za zdravniško pomoč, za oskrbo v bolnišnicah in za zdravila. Zvišale so se sicer tudi denarne dajatve, zlasti izdatki za bolniško podporo, vendar so se te dajatve procentualno znižale.

Govoreč o težkem položaju bolniških blagajn je minister Proksch dejal, da so bolniške blagajne lahko zmagovale večja, dokler so vsled naraščanja števila zaposlenih in vsled zvišanja

zaslužkov naraščali tudi dohodki blagajn. Ko pa na eni strani dohodki ne naraščajo več in so na drugi strani izdatki za stvarne dajatve vedno večji, postaja vprašanje kritja primanjkljajev vedno bolj nevarno.

Vendar poti iz te stiske ni mogoče iskati v brezobzirnem krčenju dajatev, ker bi bilo to za delojemalce neznosno. Treba bo iskati druge možnosti — je zaključil minister Proksch — da bodo bolniškim blagajnam tudi v bodoče omogočene njihove dajatve.

Zavod za starostno zavarovanje izda letno čez 3 milijarde šilingov

Največji avstrijski socialni zavod je Zavod za starostno zavarovanje delavcev, ki ima letno čez 3 milijarde šilingov izdatkov. V svoji ustanovi združuje 1,2 milijona delavcev-zavarovancev. Nasproti tem zavarovancem pa je 440.000 prejemnikov rent, kar pomeni, da na vsaka 2,8 zavarovanca pride po en rentnik. Leta 1934 je bilo pri tem zavodu zavarovanih 660.000 oseb, medtem ko je danes še samo rentnikov le 200.000 manj. Stanje zavarovancev se je od leta 1934 do danes dvignilo skoraj za 100 odstotkov. Letos bo zavod izdal dnevno 9.000.000 šilingov, prihodnje leto bodo izdatki dnevno že za en milijon višji.

To so storitve, ki jih vsak lahko takoj opazi. Že samo dajatve tega zavoda na Koroškem so velike, saj izdajo dnevno 350.000, to je letno 130 milijonov šilingov. Okoli 200 novih prošelj za rente prihaja mesečno na zavod, ki na Koroškem doslej izplačuje rente že 20.000 rentnikom.

Te velikanske finančne norme, ki jih zavod dnevno izvrši, pa se bodo v bodoče še povečale, ko bo prišel Splošni zakon o socialnem zavarovanju (ASVG) do polne veljave. Že v prihodnjih letih bodo rente dosegle višino 70 % delovnega dohodka, kar bo brez dvoma zagotavljalo delovnemu človeku srečnejšo in brezskrbno starost, ker bo tako rešeno pereče finančno vprašanje rentnikov.

Zavod za starostno zavarovanje je najmoderneje urejen, tako da je hitro poslovanje omogočeno. Delo zavarovalnice se bo še izpopolnilo in bo zaradi tega tudi reševanje novih prošelj za rente olajšano in urejeno kar v deželnih podružnicah, za Koroško torej v Celovcu. Zavod se tudi trudi, da prepreči vsako zavlačevanje pri izplačevanju rent.

PO ŠIRNEM SVETU

Praga. — V vasi Lidice, nedaleč od Prage, je bila v nedeljo spominska svečanost ob 10. obletnici dneva, ko so nemški fašistični okupatorji do tal porušili Lidice. Več tisočem zbranih državljanov in delegacijam iz raznih dežel je govoril predsednik ljudske skupščine Fierlinger. Zavzel se je za mir in prepoved orožja za množično uničevanje, posebej pa je opozoril na nevarnost spricho oboroževanja Zahodne Nemčije z atomskim orožjem.

Pariz. — V nedeljo se je v Parizu začel kongres francoske generalne konfederacije dela. Med drugim razpravljajo o možnosti, da bi se generalna konfederacija dela združila z nekaterimi drugimi francoskimi sindikalnimi centralami. Ob tem kongresu so voditelji nekaterih sindikalnih zvez, včlanjenih v Generalno konfederacijo dela in v Force Ouvriere, poslali poziv, naj bi si prizadevali za enotnost v francoskem sindikalnem gibanju, kar bi vodilo h krepitvi delavskega gibanja.

Ottawa. — Ko so prešteli glasovnice kanadskih vojakov, ki bi utegnile še spremeniti politični položaj strank po volitvah v začetku tega meseca, so ugotovili, da je liberalna stranka Louisa St. Laurenta dobila samo eno mesto več. Tako bo imela ta stranka v novi skupščini samo 104 mandate, 62 manj kot doslej, konservativna stranka pa 110 poslancev. Pričakujejo, da bo Louis St. Laurent odstopil in tako končal 22-letno vladanje liberalne stranke v Kanadi.

Tokio. — Predsednik japonske vlade Kiši Nobusuke je odpotoval na uraden obisk v Združene države Amerike. Po njegovih besedah bodo razgovori, ki jih bo imel z ameriškiimi državniki, začeli novo obdobje v odnosih med Japonsko in ZDA. Računajo, da se bo Kiši vrnil v Tokio 1. julija.

Bonn. — Pri otvoritvi predvolilne kampanje socialdemokratske stranke Zahodne Nemčije je voditelj stranke Erich Ollenhauer v velikem zborovanju v Dortmundu izjavil, da sta razorožitvev in popuščanje mednarodne napetosti edini temelj, na katerem je mogoče graditi uspešno politiko Zahodne Nemčije.

Buenos Aires. — Med velikimi manifestacijami v Buenos Airesu začasnega predsednika Arambura so na manifestante vrgli dve bombi. Trdijo, da so incident povzročili peronistični elementi. Veliko vladno manifestacijo so organizirali po peronističnih demonstracijah, ki so bile v različnih krajih Argentine.

Kairo. — Poveljnik sil OZN na Bližnjem vzhodu general Burns se je dva dni razgovarjal z direktorjem egiptovskega urada za palestinska vprašanja o položaju vzdolž razmejitvene črte na območju Gaze in o zboljšanju ukrepov proti infiltraciji.

London. — Po poročilih družbe »Lloyd« si bo Velika Britanija močno prizadevala, da bo zgradila trgovsko mornarico na atomski pogon. Britanski inženirji in konstruktorji bodo v kratkem zgradili prototip atomskih reaktorjev za pogon ladij. Do realizacije tega načrta pa bo poteklo še mnogo časa, verjetno nekaj let.

Pariz. — Izvršni odbor UNESCO je odobril pomoč, namenjeno za razvoj puščavskih področij v Severni Afriki, na Bližnjem vzhodu in delih Azije. Med njo, da bodo del pomoči dobili tudi Tunizija, Maroko in Sudan.

Beograd. — Znani ameriški znanstvenik dr. Pauling bo poleti obiskal Jugoslavijo. Nobelov nagrajenec za kemijo in prvi na listi 2000 ameriških znanstvenikov, ki so pred kratkim zahtevali ustavitvev poskusov z atomskim orožjem, je prispel v Pariz. Na več francoskih univerzah bo predaval o znanstvenih vprašanjih in raziskovanju v biokemiji. Julija bo dr. Pauling obiskal Veliko Britanijo, takoj zatem pa bo odšel v Jugoslavijo.

Ljudska gledališča po svetu

Nemčija

Z namenom, da bi pridobili stalne obiskovalce gledališča iz revnejših slojev, so v Berlinu že leta 1890 ustanovili Ljudsko gledališko družbo. Največje zasluge za to so imeli pripadniki socialističnega gibanja. Družba je delovala tako uspešno, da so mogli leta 1912 zgraditi lastno gledališče, ki je bilo s svojimi 1800 sedeži ne samo največje, ampak tudi najboljšo gledališče v Berlinu. Po prvi svetovni vojni je članstvo Ljudskega gledališča naraslo na 140.000 članov, ki so redno obiskovali gledališke predstave. Leta 1920 so ustanovili Zvezo nemških popularnih gledaliških družb, ki je imela leta 1927 že pol milijona gledalcev. V času nacizma je delo Zveze močno opešalo, danes pa je Ljudski oder spet razširjen po vseh večjih nemških mestih in ima samo v Berlinu 90.000 članov. Vsak od njih obišče v štirinajstih dneh, treh tednih ali enem mesecu eno gledališko predstavo in plača za svoj sedež 2 do 3,5 DM. V razliko od običajnih predstav, kjer so dvoranje zasedene le 60 ali največ 80 odstotno, so predstave, ki jih organizira Zveza, vedno razprodane in ji danes že primanjkuje gledališč in to za obiskovalce, katerih dohodki niso visoki.

Belgija

V Belgiji so se odločili za drugačne oblike. Novo gledališko publiko pridobivajo preko prostovoljnih nabiralcev abonentov. Vsak od njih pridobi 10 do 150 novih abonentov, v zameno pa prejme eno ali več brezplačnih vstopnic. Poleg tega pripravijo vsako leto v septembru in oktobru propagandne predstave dveh najbolj uspešnih del preteklega sezona. Cena je enotna — 25 frankov za sedež.

Češkoslovaška

Na Češkoslovaškem nimajo težav z gledališko publiko, čeprav imajo danes 56 gledališč, leta 1937 pa jih je bilo le 16. Za uspešnejši razvoj gledališke kulture na deželi pa so leta 1945 ustanovili organizacijo, imenovano Vaško gledališče. Sprva je bila to ena sama skupina, danes pa je to največja gledališka institucija v deželi s sedemnajstimi skupinami. Te pripravljajo svoje predstave v Pragi in Bratislavi, nato pa gostujejo po določenih okrajih. Igrajo domače avtorje, pa tudi Moliere, Shakespeara in moderne svetovne dramatik. V desetih letih so imeli 7 milijonov obiskovalcev.

Francija

Eno najbolj svojevrstnih in uspešnih poti so ubrali v pariškem gledališču Le theatre national populaire, ki ga vodi znani igralec in režiser Jean Vilar. Prebivalce v okolici Pariza so presenetili z gledališkim weekendom, z gledališko zabavo za

koniec tedna. Gledališče je poskrbelo, da okolčanom ni bilo dolgčas 24 ur. Za smešno nizko ceno so poslušali koncert, nato obedovali, malo plesali, si ogledali gledališko predstavo in — zadovoljni odšli domov. Kasneje so te weekende skrčili na gledališke večere, s prav takim uspehom. — Provincio so razdelili na šest okrajev, kjer skrbijo za gledališko dejavnost Dramski centri. Vodijo jih sposobni direktorji, ki še zdaleč nimajo lahkih nalog. Eden teh direktorjev ugotavlja, da ni bistveni problem za publiko, ki izhaja iz delavskega razreda, denar, marveč da se često v gledališču ne počutijo ugodno,

V deželni muzeju:

Slikarska razstava „Cvetlice in ptice“

Pretekli teden v četrtek je bila v celovškem deželni muzeju otvoritev zanimive razstave akvarelov pod naslovom »Cvetlice in ptice«. Dela so izbor iz zakladnice bakroreznega kabineta dunajske akademije za slikarsko umetnost, ki je za Albertino ena najpomembnejših tovrstnih ustanov v Avstriji. Razstava nas povede predvsem med dela znanih umetnikov iz predmarčne dobe, ki jo imenujemo tudi biedermajer (prva polovica 19. stol.). Med najpomembnejše umetnike, ki so zastopani na tej razstavi akvarelov, štejejo Franc Xaver Gruber, Sebastian Wegmayr, Anton Petter idr.

Razstava je bila otvorjena v okviru posebne tiskovne konference, na kateri je dir. dr. Siegfried Freiberg orisal zgodovi-

da ne vedo, kaj početi v odmorih, da jih skrbi, ker niso dovolj lepo oblečeni. Zato raje zahajajo v kino, kjer je ta procedura poenostavljena. Nadalje poudarja, kako važno vlogo pri popularizaciji gledaliških predstav lahko igrajo lokalni časopisi in radijske postaje. Gledališko publiko je treba vzgajati pred dvajsetim letom, pravi, kajti kasneje so ljudje zaradi enoličnega fizičnega dela mnogo manj sprejemljivi. Zato v Franciji posvečajo toliko pozornosti gledališki vzgoji v šolah in se trudijo, da bi učitelje in profesorje kar najbolj navdušili za gledališko delo.

(Nadaljevanje prihodnjik)

no dunajskega slikarstva živali in cvetic. Razen tega je dir. dr. Freiberg opisal tudi pomen posameznih razstavljenih listov. Medtem, ko so se slikarji že zelo zgodaj ukvarjali s slikanjem različnih živali, so s slikanjem cvetic pričeli precej pozneje.

Prav gotovo bo ta razstava za marsikoga zanimiva, ker se tu srečamo z umetnostjo, ki je pravzaprav vsakomur lahko razumljiva, ker predstavlja skrbno izdelane podobe živali in cvetic, ne pa nekaj nerazumljivih krivulj in črt ter barvnih polj, kakor se nam ponavadi predstavi sodobno »slikarstvo«, ki ga je moč »razumeti« le na podlagi predloženih perspektiv, opisov, skrbnih razlag ipd. Ta posebna razstava bo javnosti dostopna do 28. julija.

MED NOVIMI KNJIGAMI

GOSPODARSKA GEOGRAFIJA SVETA — Ko je Državna založba Slovenije pred leti sklenila izdajati gospodarsko geografijo sveta, si je s tem zadala zelo veliko nalogo. Toda že ob izidu prvega dela, »Amerike«, ki ga je napisal profesor geografskega inštituta ljubljanske Univerze dr. Svetozar Ilešič, se je izkazalo, da je bila ta odločitev posrečena; v kratkem času je bila naklada razprodana. — Kot drugi del Gospodarske geografije sveta je zdaj izšla knjiga »Afrika, Južna Azija ter Avstralija z Oceanijo in južnim polarnim svetom«, ki bo prav tako vzbudila zanimanje najširših krogov čitateljev. — V načrtu pa ima Državna založba Slovenije še izdajo tretjega dela, ki bo obravnaval takoimenovani Daljni vzhod (Kitajsko, Korejo, Japonsko in Formozo) ter Sovjetsko zvezo, in končno četrto del, »Evropa«.

KRIŠTOF KOLUMB — V zbirki Globus je pri Mladinski knjigi izšla izpod peresa Jakoba Wassermanna zanimiva slika tega večnega potnika, ki je hotel najti novi

svet in je na svojih potovanjih v Indijo odkril Srednjo ter del Južne Amerike. Hkrati s podrobnostmi iz življenja tega moža pa spoznamo iz knjige tudi marsikaj zanimivega o razmerah v drugi polovici 15. in v začetku 16. stoletja.

KRALJ IN KRALJICA — Povest španskega pisatelja R. Senderja se dogaja med državljansko vojno na Španskem, nje glavna junaka pa sta vojvodinja Arlanza in Romulo, glavni vrtnar in vratar v velikem gradu, kamor sta prišla tudi španski kralj in kraljica. Nenavadno trenje dveh oseb, katerih vsaka pripada drugemu, med seboj sovražnemu razredu, spremljajo odmevi državljanske vojne leta 1936, zasedba gradu po revolucionarnih četah, bombardiranje in oddaljeni boji za Madrid, ilegalna akcija reakcionarjev, — skratka, pred bralcem se razvija mājhen, toda značilen del revolucije. Knjiga je izšla pri Cankarjevi založbi.

Ne pozabite, da vam preskrbi vse slovenske knjige, revije in časopise »Naša knjiga« v Celovcu, Wulfengasse 15!

KULTURNE DROBTINE

Slovenska književnost ponovno nagrajena . . .

Zveza književnikov Jugoslavije je pred nedavnim razdelila svoje letošnje nagrade, ki pomenijo za vsakega nagrajenca veliko priznanje. Največje priznanje je bilo letos ob tej priložnosti izrečeno slovenski književnosti, saj sta bila nagrajena kar dva njena predstavnik.

Juš Kozak, eden največjih sodobnih slovenskih pripovednikov, je prejel tako imenovano nagrado za življenjsko delo. To pomeni, da bodo vsa njegova dosedanja dela ponovno izšla v slovenščini, srbohrvaščini in makedonščini.

Cene Vipotnik pa je prejel nagrado v znesku 200.000 dinarjev za svojo pesniško zbirko »Drevo na samem«, ki je bila priznana za najboljšo zbirko pesmi leta 1956 v Jugoslaviji sploh. Za isto zbirko je prejel Vipotnik tudi najvišje slovensko priznanje, namreč Prešernovo nagrado.

. . . in nagrade za slovenskega arhitekta

Slovenski arhitekt Viko Kralj, ki dela kot projektant v tovarni pohištva »Stol« v Duplici pri Kamniku, je sodeloval na mednarodnem natečaju za pohištvo v Cantu v Italiji, in sicer s projektom za ureditev treh prostorov za stanovanje z montažnim in metalnim pohištvo. Pred kratkim je prejel Kralj obvestilo organizacijskega odbora mednarodnega natečaja za projekte pohištva, da je dobil na drugem natečaju tri nagrade: dve prvi v znesku 1 milijon 200.000 lir in 500.000 lir in drugo nagrado v znesku 300.000 lir. To priznanje je toliko večjega pomena, ker je pri natečaju sodelovalo veliko število arhitektov iz 18 držav.

Desetletnica milanskega Piccola Teatra

Milanski Piccolo Teatro praznuje letos desetletnico svojega obstoja in s tem tudi desetletnico vztrajnega dela in velikih uspehov. To gledališče spada med najboljše v Evropi in je zelo velika priznanja že skoraj po vseh evropskih deželah. O velikem prizadevanju in delu tega gledališča pripovedujejo tudi naslednje številke: v teku desetih let je imelo gledališče 2100 predstav v domačem mestu, 450 predstav v drugih gledališčih Italije ter 209 predstav v kakih 50 mestih Evrope in Amerike. Letos predvidevajo, da bo Piccolo Teatro nastopil tudi v okviru dubrovniških Poletnih iger, o katerih smo obširneje poročali v predzadnji številki našega lista.

Dr. MIRT ZWITTER

Južna Tirolska — manjšinski problem Nemcev

(Ob desetletnici italijansko-avstrijskega sporazuma v Parizu)

Vsled številčnega razmerja v zakonodajnem Regionalnem svetu v ostalem nemški manjšina nima vpliva na zakonodajo. To dokazujejo regionalni Zakon o občinskih volitvah, Zadržni zakon, Zakon o bolniških zavarovalnicah, Zakon o regionalnem denarnem zavodu ter potrditev Zakona o pospeševanju industrije po notranjem ministru, čeprav ta zakon ne upošteva želja manjšine.

Nadalje ugotavlja avstrijska spomenica, da se doslej člena 13 in 14 Statuta, ki predvidevata prenos upravne oblasti področja in pokrajine za vsa območja avtonomne zakonodaje na provinco, torej izvedbo avtonomije izvršne oblasti, skoraj sploh še nista izvajala. Tudi za to neupoštevanje Pariškega sporazuma navaja spomenica primere posameznih zakonov.

Končno obsoja spomenica še, da kljub tozadnevni zakoniti določbi doslej pokrajina nima pravice ugovora zaradi protustavnosti proti zakonu, ki kršijo ustavno zajamčeno avtonomijo. Doslej ima to pravico samo regionalni svet s sklepom absolutne večine. Te večine pa vsled številčnega razmerja nemška manjšina ne more doseči brez Italijanov. Isto velja

glede iniciativnih predlogov vladi za državni parlament.

Zato zaključuje spomenica avstrijske vlade vprašanje avtonomije takole: »Niti vsebina, niti dosedanje izvajanje v Posebnem statutu za področje Trentino — Tiroler Etschland vsebovanih določil o pokrajinski avtonomiji za pokrajino Bozen ne omogočata nemško govorečemu prebivalstvu, da bi izvajalo resnično »avtonomno zakonodajno in izvršno oblast«, kot mu je bila zasigurana v Pariškem sporazumu. Ob tem dejstvu si dovoljuje avstrijska zvezna vlada, da usmeri pozornost italijanske vlade na okolnost, da členu 2 Pariškega sporazuma do danes ni bilo zadoščeno.«

Zaključno rezumira avstrijska zvezna vlada svoj memorandum s pripombo, da se je pri zgornjem navajanju omejevala na nekatere bistvene poglede na problem ter v smislu želje italijanske vlade na točke, ki po mnenju avstrijske vlade niso ali niso v celoti rešene. Z zadoščanjem pa ugotavlja, da so pomembne točke Pariškega sporazuma našle obojestransko zadovoljivo rešitev. To velja posebno gle-

de točke 3 b,¹⁷⁾ ki je bila rešena z izjemo nekaterih posebnih vprašanj v popolnem soglasju. Avstrijska zvezna vlada smatra, da so baš ta pogajanja dokaz, da mora biti ob mirnem vzdušju ter pri objektivni in stvarni presoji po funkcionalnih s potrebnim stvarnim in podrobnim znanjem¹⁸⁾ možna tudi rešitev še odprtih vprašanj. Zato predlaga italijanski vladi, da izreče svoje soglasje k sestavitvi Mešane italijansko-avstrijske komisije ekspertov, ki bi morala dobiti nalogo, da pregleda vsa vprašanja Pariškega sporazuma z dne 5. septembra 1946, katerih ureditve je sporno ter da v roku, ki bi ga bilo treba določiti, predloži obema vladama predloge za njihovo rešitev.

Dogodki zadnjega tedna¹⁹⁾ so znak, da je zadnji čas, da se zaustavi razvoj v

¹⁷⁾ Pripomba: Ta točka Pariškega sporazuma se nanaša na medsebojno priznanje gotovih akademskih naslovov in univerzitetnih diplom.

¹⁸⁾ Pripomba: Ta pogajanja je vodila po členu 10 Kulturnega sporazuma med Avstrijo in Italijo z dne 14. marca 1952 predvidena posebna mešana komisija ekspertov obeh držav (Glej zgoraj, nadaljevanje 13 tega članka).

¹⁹⁾ Zaradi širjenja protidržavnih letakov je bil obsojen v Bozenu avstrijski železničar

smer, ki od nobene obeh strani ni zaželen in da se povrne iz vročičnega vzdušja najzadnje dobe spet na tla stvarnosti, namreč na tla Pariškega sporazuma.

Tudi iz tega razloga pripisuje avstrijska zvezna vlada čimprejšnjemu sestanku po njej predlagane komisije ekspertov poseben pomen, ker bi brez dvoma slednja bila v stanju, da bi doprinesla odločilen prispevek k odstranitvi globljih vzrokov med obema državama obstoječih nesporazumov. Z besedami ministrskega predsednika De Gasperija v vladni izjavi pred italijanskim parlamentom dne 10. junija 1946 o Južni Tirolski »Naj bo odslej most, kar je bila doslej ovira« je bil nakazan cilj, ki sta ga imeli obe stranki pogodbe pred očmi ob sledečih pariških pogajanjih. Avstrijska zvezna vlada je trdno prepričana, da bo po njej predlagana pot vodila do tega cilja in s tem ohranila ter utrdila za evropsko skupnost tako neobhodno potrebno sodelovanje med Italijo in Avstrijo.

(Nadaljevanje sledi)

Egon Mayr na tri leta zapora. Državni komisar v Bozenu je prepovedal za 30. septembra 1956 sklicano množično demonstracijo SVP v Bozenu. SVP objavi oster protest in zahteva samovlado. Na večer 30. septembra 1956 demonstrira SVP s kresovi po vseh vrhovih Južne Tirolske.

Šmarjeta pri Velikovcu

Pred nedavnim je nekega popoldneva, ko v stanovanju Klemenovega hišnega mlina ni bilo nikogar doma, neznan storilec vlomil v sobo in ukradel denar, ki sta ga imela doma shranjenega Boštjan in njegova žena Kristina. Tat je polomil vrata in razbil okno, nato pa vdrl še v Klemenovo stanovanje v zgornjem nadstropju, kjer je očitno prav tako iskal denar. Imel pa je smolo, ko je prav takčas prišel domov gospodar in se mudil v spodnjih prostorih. Tega je vlomilec gotovo opazil in slišal ter zaradi tega pobegnil. Ko je prišla domov tudi mlada gospodinja in se podala v prvo nadstropje, kjer imata z možem spalnico, je našla razbito okno, omara pa je bila odprta in prebrskana.

Sklepajo, da je bil vlomilec neki sedemnajstletni fant, ki je bil prej pri Boštjanu in njegovi ženi v rejenstvu. Pred nedavnim je prišel k Boštjanu ter ga prosil za nekaj denarja, ki mu ga je ta tudi dal. Pri tem je brzkome opazoval, kje imata zakonca denar shranjen.

Šmihel nad Pliberkom

Minulo nedeljo je bilo v Šmihelu poročno slavlje mladih novoporočencev. Poročila sta se namreč Milka Igerc iz znane izseljeniške Pavličeve hiše v Kotu in Hanzl Pörtsch iz ugledne Bidrihove družine v Rinkolah. V kratkem presledku se je poročil drugi Bidrihov sin. Poklicno je namrečen v policijski službi v Wolfsbergu.

Zenitovanjsko slavlje je potekalo v prijetnem domačem vzdušju, veselja in dobre volje je bilo na pretek. Vsi gostje so se nad vse zadovoljni razšli. Srečen in zadovoljen je bil tudi mladi par, ki bo odslej skupno delil lepe, včasih tudi manj prijetne dneve na skupni življenjski poti. Želimo, da bi bilo novoporočencema naklonjenih čimveč sončnih dni prav mnogo leta. Srčno čestitamo!

Tragika na Vrbskem jezeru

Ob koncu minulega tedna se je na Vrbskem jezeru primerila tragična nesreča. Trije mladi vojaki so najeli čoln in odveslali po jezeru. Ko so se vračali, sta kakih 1000 metrov pred obrežjem skočila dva vojaka v vodo in hotela plavati. Nobeđen pa ni bil prav dobro vešč plavanja. Dvajsetletni vojak Brunner je kmalu pričel vpiti na pomoč, ker se je pričel potapljati. Tovariš, ki se je tudi kopal, mu je hotel pomagati ter ga je zgrabil. Ker pa tudi sam ni dober plavač, ga je moral spet izpustiti, drugače bi potegnil tudi njega pod vodno gladino. Nesrečni tovariš je utonil pred njegovimi očmi. Tretji vojak, ki je bil ob dogodku še v čolnu, je sicer takoj skočil v jezero in odplaval na pomoč, vendar je prispel prepozno, ker je jezero že zahtevalo svojo žrtev.

„Večer prijateljev narave“

Krajevna organizacija »Naturfreunde« (Prijatelji narave) v Celovcu bo priredila v soboto, dne 22. junija ob 20.00 uri v slavnostni dvorani Delavske zbornice »Večer prijateljev narave«. Večer bo prirejen skupno z deželnim vodstvom organizacije ob priložnosti srečanja avstrijskih »Prijateljev narave«, ki zaseda ob koncu tega tedna v Celovcu.

Razne vesti iz Koroške

Učitelj osnovne šole v Lepeni, Janez Stossier, se je z motornim kolesom peljal iz Železne Kaple proti Lepeni. Med vožnjo je skočila srna v vozilo in posledica je bila, da je motociklist strmoglavil in se precej hudo poškodoval. Zlomil si je roko in odnesel pretres možganov ter odrgnjenje kože.

Minul ponedeljek popoldne je udarila strela v gospodarsko poslopje Alfreda Wulza v Novi vesi v občini Vernberk. Poslopje je pričelo goreti, toda domačinom se je posrečilo, da so ogenj pogasili, še preden je prispela požarna bramba. Nastalo škodo cenijo na okoli 500 šilingov.

Prejšnji teden se je na Koroškem spet primerilo 129 prometnih nesreč, pri katerih je bilo 110 oseb poškodovanih, 4 pa mrtve. V vsej Avstriji je bilo skupno 1396 prometnih nesreč in pri teh 1380 oseb poškodovanih, 28 pa mrtvih. Spet je 42 brezvestnih voznikov pobegnilo ter

Naš letošnji pomladanski izlet

Borovlje. — Tudi letoš ob binčkostih je naše Slovensko prosvetno društvo organiziralo izlet na morje in tako ustreglo izraženim željam mnogih. Prijav je bilo toliko, da žal nismo mogli vseh sprejeti, ker je bil avtobus zaseden do zadnjega kotička. Rano jutro, ko smo se zbirali v Borovljah, je obetalo lepo vreme. Razpoloženje je bilo že kar navsezgodaj razigrano, ko je avtobus potegnil v sveže jutro in kmalu zavil na vzpetine in serpentine preko 1300 metrov visokega Ljubeljskega prelaza, ki veže Celovško in Ljubljansko kotlino, predeljeno s strmimi Karavankami.

Od vseh strani se je na romantični progi odpiral očem čudovit gorski svet in kar uživali smo ob s pomladjo in jutranjim soncem navdahnjeni prelestni pokrajini alpskega sveta. Podoba je bila slikovita in veličastna, skoraj vsi smo utihnil in vsak zase je vsrkaval vase krasote stvarstva, s kakršnimi je narava obdarila slovenski svet.

Motor je brnel in precej jadrno smo vozili mimo še dremajočih gorenjskih vasi in prispeli v Ljubljano, kjer smo se

ustavili za tri ure. Vsem, ki prestolnice in gospodarskega ter kulturnega središča slovenskega naroda še niso videli, so srca utripala močneje ter so si hoteli na naglico ogledati najvažnejše značilnosti bele Ljubljane; prav tako pa je Ljubljana tudi vsem onim, ki so jo že večkrat obiskali, vedno spet nova in mikavna.

Nadaljevali smo vožnjo po rodovitni ljubljanski ravnini, kjer je bil prelep pogled na žitna polja in klasje, ki je valovilo v lahnem vetru. Vozili smo se skozi Kras, kjer je delovanje voda prestavljeno v notranjost čistih votličastih apnenec, kjer ustvarja jame, na vdrtu polja pa ob visokem stanju priteka skozi bruhalnike in tvori presihajoča se jezera.

Ustavili smo se v Postojni, središču Notranjskega, kjer je ena največjih in najlepših podzemeljskih jam na svetu, dolga 19 kilometrov. Postojnske jame ne bomo podrobneje opisovali, ker bi je z besedo ne mogli predočiti. To eno izmed največjih čudes prirode si je treba ogledati. Vsakomur zapusti neizbrisen vtis ta pravljčni svet, bogate in čudovite tvorbe kapnikov, jamske rastline in živali ter šume-

žeta tudi nova družinska celica ter ne dvomimo, da bosta mlada novoporočenca v takem duhu vzgajala tudi svoj naraščaj. V tem smislu želimo mlademu paru mnogo let neskaljene družinske sreče in iskreno čestitamo!

Zvabek

Lojze Kristof, sin znane, narodnozavedne in gospodarsko trdne Stogartove družine se je odločil, da se bo poročil. Iskal je nevesto, družico za življenje. In zares, našel je pravo. Zanimiva so nakučja in poti življenja, kar se je pokazalo tudi v tem, kako sta se srečala Stogartov sin iz Žvabeka in Urška Krof, p. d. Kuštova za državno mejo med Pliberkom in Prevaljami. Spoznala sta se in dogovorila, da se vzameta. Kuštova družina je po svojih vrtilinah znana mnogim ljudem iz pliberške okolice še iz prejšnjih časov.

Poročno slavlje bodo obhajali v ponedeljek pri Hausarju, v prvi gostilni na oni strani meje, ob cesti iz Pliberka na Prevalje, ki jo vodi mnogim avstrijskim turistom znani Luka, ki si vedno prizadeva, da gostom kar najbolje postreže. Priprani smo, da bo na svatovščini prijetno, saj je ženin povabil številne sorodnike in mnogo znancev. Nato pa bo Lojze svojo ženo Urško privedel na dom v Žvabek. Želimo mnogo sreče in iskreno čestitamo!

Nonča ves

V četrtek minulega tedna smo na domačem pokopališču pokopali starega Štavadharjevega očeta Matevža Plešivčnika in starosti 87 let. Pokojni je bil v širši okolici znan kot preudaren gospodar in moder kmet, ki je s kmetijskim obratom združil še mlin in žago. Na svoji obsežni kmetiji je vse do časa, dokler je ni oddal nasledniku, pametno in smotno kmetoval.

Po miselnosti pokojni ni bil v naših vrstah, toda po značaju je bil dobričina. Vpliv nemško nastrojenega mestnega vzdušja ga je precej potegnil v svoj vrtinec. Toda prirojenih domačih slovenskih svojstvenosti mu ni moglo vzeti. Bil je dober sosed, hodil je na lov, rad se je poveselel v družbi in tudi z užitkom poslušal slovensko petje. Bil je tudi član slovenske živinorejske zadruge, kjer je s svojim preudarnim nasvetom pozitivno sodeloval. Deloval je v občinskem odboru in kot sodnijski cenilec. Kmalu po vojni, ko je pliberško Slovensko prosvetno društvo priredilo igro »Miklova Zala«, je pokojni oče dal za prireditelja na razpolago svoj prostorni kozolc, kjer je igro obiskala številna množica ljudi. Ponoči prej pa so nestrpni storilci iz zlobe poškodovali kulise in hoteli tako motiti prireditev. Štavadhar je z drugimi pametnimi ljudmi vred zmajeval z glavo in takšno početje zelo obsojal. Pokojni oče naj si od svojega marljivega življenjskega dela spočije v miru!

nje podzemskih voda. Prevzeti smo bili tudi mi od te prelestne lepote in smo jamo zapustili v nekakšnem svečanem razpoloženju.

Prispeli smo na Reko, s katero se je po vojni združil tudi Sušak. Mesto v Hrvatskem Primorju je napravilo na nas vse močan vtis. Reka je največja jugoslovanska luka, iz katere plovejo ladje po morja široki cesti na vse strani sveta. Po osvoboditvi se je promet zelo povečal. Ogledali smo si in občudovali nekaj velikih ladij. Nekateri naših so bili prvič ob morju, cilju in hrepenenju vsakega, posebno mladih ljudi, kar je bilo zanje

OTVORITEV PRAKSE

Dr. med. univ. Albin Tuschek, praktični zdravnik, je odprl dne 19. 6. 1957 svojo prakso v Škofičah.

posebno veličastno doživetje. Reka je moderno mesto z nad 75.000 prebivalci, ima široke ulice, prostrane trge in lepe zgradbe ter razpolaga z mnogimi kulturnimi ustanovami, kakor gledališčem, muzejem, galerijo slik, višjo pomorsko šolo i. dr. Na Reki je tudi velika ladjedelnica.

Ogledali smo si znamenito romarsko cerkev na Trsatu in razvaline starega Trsatskega gradu, nato pa smo se z ladjo prepeljali v Crikvenico. Vožnja z ladjo je bila za vse lepo doživetje, za mnoge prvič v življenju. Crikvenica je mesto v Kvarnerskem zalivu ter je eno izmed najlepših obmorskih kopališč z mnogimi hoteli in vilami.

V ponedeljek smo bili v Opatiji, mestu v vzhodni Istri s morskim kopališčem svetovnega slovesa. V mestu so številni hoteli, lepo urejeni parki, klima je mila in nenavadno bujna vegetacija. Na 6 kilometrov dolgem sprehajališču vzdolž obale se nudi prekrasen raznoter razgled. Skoraj vsi naši izletniki so se kopali in voda jim je tako prijala, da skoraj niso hoteli iz nje.

Za čudovita spoznanja bogatejši smo se srečni, presrečni vračali po isti poti. Spet smo se za nekaj časa zadržali v Ljubljani, končno pa smo napravili zadnjo postajo v Trziču. S tamošnjimi domačini smo se na mah sprijaznili in seznanili, prijetno smo se zabavali in iz prepornih src je zakipela naša navdušena in vesela pesem.

Vrnili smo se nad vse zadovoljni na svoje domove, edinstvena doživetja na posrečenem izletu pa nam bodo ostala dolgo v prijetnem spominu. Hvaležni smo prosvetnemu društvu za organizacijo tako uspelega izleta in si v doglednem času želimo spet kaj podobnega.

Deželni glavar Wedenig spet v službi

Deželni glavar Ferdinand Wedenig se je vrnil z bolniškega dopusta in od 18. junija dalje spet opravlja svoje uradne posle.

Potujoči kino SPZ predvaja

od sobote, 22. junija, do četrтка, 27. junija 1956 film:

»Schwarzwaldsko dekle«
(Schwarzwaldmädel)

v soboto, 22. junija, ob 20.30 uri v Bilčovsu pri Miklavžu,

v nedeljo, 23. junija, ob 15.30 uri v Beli pri Sorgerju,

ob 20.30 uri v Globasnici pri Šoštarju, v torek, 25. junija, ob 20.30 uri v Šmihelu pri Šercerju,

v sredo, 26. junija, ob 20.30 uri v Škofičah pri Schützu.

Film je dostopen tudi za mladostne.

KOLENDAR

Petek, 21. junij: Alojzij
Sobota, 22. junij: Ahacij
Nedelja, 23. junij: Agripina
Ponedeljek, 24. junij: Kres, Jan. K.
Torek, 25. junij: Viljem
Sreda, 26. junij: Janez i. P.
Četrtek, 27. junij: Hema

Modri odgovori

Žlahten gospod je nekoč poslal valpta k revežem, da bi izterjal od njih denar, ki so mu ga bili dolžni. Doma je bil za varuha /fantiček, ki se je pokazal pri oknu, ko je zaslišal konjski peket.

»Dober dan, mali!«

»Dober dan, polčlovek in konjska glava!«

»Kje je mati?«

»Na lov je šla. Vse, kar ubije, pusti zunaj, tisto, česar ne ubije, pa prinese domov.«

»In oče?«

»Luknjo vrta, da bo dve drugi z njo zamašil.«

»Ne razumem te. Mi lahko poveš, kaj počne tvoja starejša sestra?«

»Za veseljem joka, ki je minilo.«

»In tvoja mlajša sestra?«

»Kuha tisto, kar prihaja in odhaja.«

»Prav nič ne razumem, kar govoriš. Povedal bom svojemu gospodu. Srečno!«

Valpet je povedal svojemu gospodarju, kakšen pogovor sta imela s fantičkom, in oba sta skušala dognati, kaj bi čudno govorjenje pomenilo. Uganila pa nista nič in gospod je velel valptu, naj gre spet do fantička in naj mu pove, da bo staršem dolg odpuščen, če bo svoje odgovore razložil.

»Prava reč,« je dejal fantiček valptu. »Mati je šla na vrt in mojemu bratcu užji lovi. Tiste, ki jih ubije, pusti zunaj, nazaj v hišo pa prinese tiste, ki jih ne najde. Moj oče si je sposodil sto frankov pri so-

Pepelka v Egiptu

Pravljico o Pepelki poznajo otroci po vsem svetu. Toda malokdo ve, da izvira ta pravljica pravzaprav iz Egipta. Po dokumentih, ki jih je pred kratkim odkril neki francoski znanstvenik v Kairu, je živel prva Pepelka pred 4000 leti in se je imenovala Rodopis. Izročilo pravi, da se je nekega dne kopala v Nilu in da je tedaj priletel orel ter ji odnesel en čevlček. Orel je spustil ta čevlček končno nad dvorom faraona Micerinusa. Faraon se je začudil nad lepo izdelanim čevlčkem, ki mu je padel z neba. Po dolgem iskanju je končno našel deklico, ki je nosila ta čevlček, se z njo poročil in jo povzdignil v egiptovsko kraljico. V nje- no čast je bila zgrajena tudi tretja piramida v Gizeh, katere ostanki še danes stojijo.

sedu, da je plačal dva druga moža, ki jima je prav toliko dolžan. Moja starejša sestra je šla na pokopališče in joka za svojim mrtvim ženinom. Torej joka za veseljem, ki je minilo. Moja mlajša sestra pa kuha grah, ki v loncu prihaja na vrh in se zopet potaplja.«

»Prav dobro. Zadovoljen sem s tvojo razlago. Kar povej svojim staršem, da jim je dolg odpuščen. Ah, skoraj sem pozabil! Nisi mi povedal, zakaj si me imenoval pol človeka in konjsko glavo!«

»Prava reč. Skozi priprte oknice sem videl samo glavo vašega konja in pol vašega života.«

Tako je bil revežem zaradi modrih fantičevih odgovorov odpuščen dolg.

Francoska pravljica

Črna KOKOŠKA

Črna kokoška se je sredi noči nenadoma prebudila.

»Šmentana reč!« je dejala. »Le kaj pomeni ta čudni šum? Najbolje bo, če pokličem petelina. Močnejši je od mene, pa bo pogledal.«

Zlezla je na drugi konec gredi in dregnila petelina.

»Zbudi se,« je šepnila. »Nekaj šumi za kurnikom, najbrž bo podgana.«

»Hm,« je dejal petelin. »Zbudiva raje purana. Večji je od mene, pa bo pogledal.«

In tako sta se črna kokoška in petelin splazila k puranu.

»Zbudi se, puran!« ga je poklical petelin. »Nekdo teka okrog naše hiše in ropoče. Gotovo je podlasica — ali pa celo dve.«

»Hm,« je dejal puran, »zbudimo raje zajčka. Starejši je od mene, pa bo pogledal.«

Črna kokoška, petelin in puran so se po prstih splazili k zajčku.

»Zbudi se, zajček!« je zaklical puran. »Nekdo za kurnikom laja in bevska in razgraja na vse pretege. Najbrž je lisica.«

»Hm,« je dejal zajček, »zbudimo raje psa. Pogumnejši je od mene, pa bo pogledal.«

Črna kokoška, petelin, puran in zajček so se splazili k psu.

»Vstani, pes, vstani!« je zaklical zajček. »To!pa lačnih volkov se podi okoli

Nekoč je mačka ulovila miško in se začela z njo igrati. Miška je prosila in jokala:

»Prosim, lepo prosim, gospodična muca, ne požri me; storila ti bom vse, karkoli si poželiš!«

»Ali mi boš napravila obleko?« je vprašala mačka, še vedno držeč ubogo miško med šapami.

»Vse bom napravila, kar hočeš!«

Mačka je prinesla košček usnja in rekla:

»Napravi mi jopič. Ko boš končala, te bom pojedla.«

Ko je drugi dan prišla mačka k miški, je ta dejala:

»Zelo mi je žal, usnja je bilo premalo, da bi ti napravila jopič.«

»Dobro, kaj pa mi boš potem napravila,« je zarenčala mačka.

»Hlače,« je odvrnila miška.

»Dobro, ko bodo narejene, te požrem,« je zagrozila mačka.

Hlače naslednji dan, ko je prišla mačka, niso bile narejene.

»Strašno mi je žal,« se je opravičevala miška, »a zmanjkalo mi je usnja, da bi ti napravila hlače.«

»Kaj pa mi boš potem sešila?« je hotela vedeti mačka.

»Telovnik,« je predlagala miš.

»Dobro, pohiti torej, da te potem, ko bo telovnik sešit, brž požrem,« je zopet zagrozila mačka.

Ko je naslednji dan mačka prišla po telovnik, je bila miška vsa v solzah.

»Usnje je bilo preozko za tvoj telovnik, je zahlipala vsa obupana.

»Napravila ti bom čepico,« je še obljubila.

In ko je naslednji dan mačka zahtevala čepico, je miška zopet vsa iz sebe priznala, da čepice ni napravila, ker se iz usnja čepice sploh ne delajo.

»Zakaj pa potem lahko uporabiš usnje?« je hotela vedeti mačka.

»Za rokavice,« je zaklicala miška v upanju.

In ko je mačka prišla po rokavice, jo je miška tolažila: »Premalo in premalo je usnja. A za denarnico ga bo dovolj.«

»Potem pa pohiti,« je grozila mačka. »To je tvoja zadnja priložnost, ker potem te bom pojedla, pa če mi denarnico narediš ali ne.«

Naslednji dan pa ni našla ne denarnice, ne miške. Pač pa sporočilo, da je miška odpotovala na Kitajsko, kjer bo za kitajske muce šivala obleke.

UGANKE

Tam dobiš ga,
kjer je veselica,
toda vedi,
da to ni potica.
Vsak možakar
pravi, da je »belo«,
a beline
nikdar ni imelo.
To vsakomur
znana je pijača,
ki človeku
um v norost obrača.

(otpla opej)

Vanjo vliješ tekočino,
včasih vodo, včasih — —;
Naj pove nam naša Mica,
da ta reč je — — —

(steklenica)

hiše, zavija, tuli in skače okrog. Malo je manjkalo, da bi me pobili.«

»Hm,« je dejal pes, »pojdimo raje po kmeta. Modrejši je od mene in puško ima, pa bo pogledal.«

Črna kokoška, petelin, puran, zajček in pes so šli v hišo in poklicali kmeta.

»Brž vstani, kmet!« je zaklical pes. »Velik črn medved je prišel z vso medvedjo družino, rjovejo in lomastijo in vse podirajo okoli hiš!«

»Tako pridem s puško,« je odvrnil kmet, »in bom pogledal.«

In tako so kmet in pes in zajec in puran in petelin in črna kokoška stopili po prstih pred hišo.

»Bom že jaz pogledal,« je dejal kmet. »Oh, bo že on pogledal,« so se oddahnile živali.

A vse, kar so videli, je bila majhna vzpetina na tleh. Kmet se je sklonil in dregnil vanjo s prstom. Prikazala se je razburjena krtova glavica.

»Kaj pa hočete? Zakaj me motite?« je zasopihal krt in izginil v luknjo.

»Krt!« se je zasmel kmet. »Samo majčken krt!«

In kmet in pes in zajček in puran in petelin in črna kokoška so se spet odpravili spat.

»No, zdaj bom pa pošteno zaspala,« je dejala črna kokoška.

»In upajmo,« je pripomnil petelin, »da ne boš ničesar več slišala.«

»Azbad s konja in na čelo drugi stotnij!«

Zopet je hitel skopljenec do magistra equitum.

»Naj se poskusita tvoja ljubimica, Irena, da bo zabava večja!«

Irena je Teodoro proseče pogledala in sramežljivo poveseila oči.

»Menišek dvorni, kako si lep, kadar te je sram!« In carica se je veselo nasmejala.

Falangji sta se zganili. Nad glavami so štrleli majhni kiji, ki so jih rabili pri vajah namesto mečev. Ščit ob ščitu kakor zid! Ko je Iztok uzrl nasprotno falango, ki jo je vodil Azbad, je vzplamtelo v njem častihlepje.

»Enkrat sem te že prekosil, v hipodromu. Še danes te bom — Naprej, v tek!«

Pod nogami orjaških Gotov je zabobnela zemlja, falanga se je zagnala proti Azbadovi četi kakor izstreljen klin z Iztokom na čelu. Toda Azbad je bil okreten in previden poveljnik. S kratkimi, opreznimi koraki je vodil svojce, še za trenutek ga ni zbežal težki naval. Čakal je, da se Iztok približa, in ko je bilo med njima razdalje le še nekaj korakov, je Azbad kriknil, njegova četa je odskočila in se umaknila naskoku, da bi udarila od strani za pleča sevražniku. Toda prepozno. Isto je nameval Iztok. Četi sta zadeli druga ob drugo. S truščem so telebnili ščiti ob ščite, nad glavami je zabesnel ropot kijeve, silni naval Gotov pod Iztokom je prodril Azba-

dovo četo — in ta se je umaknila razbita na levo in desno.

Irenine oči so spremljale Iztoka in ob njenih pogledih se je radovala Teodora, ki je sedaj skrbneje opazovala njeno lice kakor vojni naskok.

»Imenitno, ha, kako se poigram s tem meniščem!« Tako je mislila Teodora.

Ko je Irena videla poraz Azbada, je tlesnila glasno v dlan, da so se dvorjanice ozrle. Teodora ji je nagajivo čestitala in polglasno pošepetala:

»Menišič, Iztok ti zmeša apokalipso!«

Bila je najboljša volje ter se naslajala ob zadregi Irene, ki ni vedela odgovora, ampak bridko obžalovala neprevidnost, da je tako glasno izrazila veselje nad Azbadovim porazom in Iztokovo zmago.

Sužnji so razgrnili po tleh prazne prte in položili po njih v srebrnih skledicah mrzle pečene jerebice, melone, dateljne, murve in posušeno grozdje.

Teodora je velela, naj se vojaki vrnejo domov in se pogosté z vinom in sadjem. Azbada in Iztoka pa je povabila k zajtrku.

Da bi barbar, pogan, centurio kdaj jedel s carico!

Dvorjanke so se zgrozile, toda poznale so Teodoro in v en glas hvalile despojno.

Iztok ni vedel, kam mu je velel Azbad. Poveljnik si ni upal izdati skrivnosti. Rekel je, da so grške deklice in da je on naročil krepčila ter povabil tudi njega, ker se je tako izvrstno izkazal. Tako mu

je moral lagati Azbad z jezikom, na kate-rega so silile iz srca kletve in prisege, da ga uniči, tega tekmeča na torišču slave.

Iztok ni prvi hip nikogar spoznal. Carica z nimbom in diademom, ki jo je videl v hipodromu in na dvoru in ta preprosta gospa — morda Azbadova znanca? Otrli si je potne srage, odložil ščit in šlem ter legel v zeleno travo.

»Irena, postrezi junaku! Ali se ti ne smili?«

Tako je nagovorila despojna Irena, ki se je pokorno dvignila in ukazala skopljenecu, naj ponudi Iztoku iz srebrnih skledic. Azbada je zaeno ošinila s pogledom, namignila z glavo, češ: Poglej, pazi!

Ko se je Iztok ozrl in zagledal tiste modre oči, ki so ga spremljale v tihih nočeh, ki so mu zavzele vso dušo, je ostrmel, kakor bi zagledal prikazen rojenice v domačih logih. Njegova roka je izpustila košček melone, usnitce so se razprle in trepetajoč zakoprnele: »Irena, Irena —

»Okrepčaj se, centurio, dobro si vodil četo!«

Irena ga je ogovorila slovenski. Tudi njen glas se je tresel in ni mu mogla pogledati v oči.

Iztok pa je kakor v snu razpel roke in zahrepenel po njej.

Azbad je zaškripal z zobmi.

»Devana se me je usmilila, o bogovi —!«

Ali tedaj se je Sloven kakor streznil, Irena se mu je z resno kretnjo umaknila,

POD SVOBODNIM SONCEM

PRVA KNJIGA POVEST DAVNIH DEDOV

25

Legiji sta se ločili vsaka na drug konec prostranega polja. Iztok je veleval orjaškimi Gotom, med katerimi je bilo kakih dvajset Slovencev. Njegov šlem in srebrni oklep je bleščal v soncu. Irena ga je šele sedaj spoznala, dasi ga je njeno oko že dolgo željno iskalo med četami. Teodora je pozabila nanj, ker se je praveč zapotila v bojne vaje. Ali sedaj je stopil mladi barbar, vitek in krasen, v bojni opravi na čelo stotnije. V pravilni grščini in z nekoliko tujim naglasom je zaklical povelje.

»Iztok!« je izpregovorila glasno carica in se začudeno ozrla na Ireno.

Irena je zardela. Čutila je, da so ji poradela lica in sama sebe se je prestrašila in se vznejevoljila.

Čemu se razburjam? je pomislila. Despojnik pa se je zalesketalo oko. Z nedo-sežno žensko bistrostjo je pogledala Ireni v dušo. V hipu je bil storjen naklep.

BERI HITREJE...

Pred nedavnim so ameriški psihologi presenetili javnost s trditvijo, da povprečen odrasel Američan ne čita prav nič hitreje kot takrat, ko je zanustil osnovno šolo. Ta ugotovitev je sprožila pravo ljudsko gibanje proti počasnemu čitanju. Znanje tvrdke, univerzitetni inštituti, predvsem na novo ustanovljene šole in društva za boljše čitanje so se združili pod narolo — »Vsakdo se lahko v kratkem času nauči hitreje čitati«.

Vsak Američan, bodisi navaden pisarniški sluga ali pa direktor z najvišjimi prejemki — obliubljajo propagandisti hitrega čitanja — bo lahko z vaio s pomočjo očesnih analizatorjev ter učnih filmov svoje oči tako izuril, da mu bo v zabavo prečitati časopisno stran v dveh do treh minutah (nevažen bralec zmore to kvečjemu v 15 minutah).

Pri ameriških poslovnih ljudeh in pisarniških nameščencih, ki so že sicer vaieni svoje delo opraviti čim hitreje, so imele te obljube velik odmev. Danes obiskuje skoro vsak uslužbenec, ki si želi večjih prejemkov, tudi enega številnih tečajev za hitro čitanje.

Izvzeti niso niti vodilni uslužbenci in direktorji. Ti se vadijo hitrega čitanja v privatnih tečajih.

Ameriški časopisi poročajo, da je manjša hitrega branja obsedla tudi velika industrijska podjetja, saj ustanavljajo celo svoje lastne tečaje. Tako pošilja avto-koncern »General-Motors« v tak tečaj že dalj časa po 500 svojih uslužbencev. Vodstvo podjetja upa, da bodo tako usposobljeni uslužbenci lahko precej pripomogli k skupnim uspehom podjetja.

Metode, po katerih se Američani uryto v hitrem čitanju, so pravzaprav preproste. Učitelji hitrega čitanja pravijo, da je odrasel človek navajen iz šole, da se mu ždi vsaka natiskana beseda meznansko pomembna — tekst prebere zato od besede do besede. Takšno čitanje pa je danes pri tolikšnem porastu tiska in raznih publikacij preveč zamudno.

Vsak čitatelj, pravijo teoretiki dalje, si lahko z vaio pridobi sposobnost, da ne prebere vsake besede posebej, temveč obhaja s pogledom cel kompleks besedi. Razen tega pa se odvadi ponovnega čitanja celih stavkov ali odstavkov, če je slučajno prezl pri branju kakšno besedo. Trdijo, da je z vaio mogoče povečati hitrost čitanja od 250 na približno 500 besed na minuto.

Metode za hitro branje so še izpopolnili. Čitatelj se mora odvaditi tudi tega, da prebere vse postranske besede, številke in znamenja. Najvažnejše je to, da ugotovi glavno misel in da izbere prave ključne besede.

»Društvo za boljše čitanje« v Chicagu pri svoji propagandi pogosto opozarja na

nekega advokata, ki je po metodi o ključnih besedah in glavnih mislih po 28-urnem osnovnem tečaju v minuti že lahko prebral 550 besed. Ko se je potem vadil sam, se je izuril v taki meri, da prebere sedaj v minuti 3730 besed. Obsežne strani ameriških dnevnikov tako rekoč »požira« v pravem pomenu besede.

Inštituti za branje so svoje učne metode tekom časa že zelo izboljšali. Pouk so popolnoma zmehanizirali. In tudi v standardno opremo šole za čitanje spada na primer »tahistoskop« — nekakšen projektor, ki meče v krajših presledkih določene besedne skupine na platno; nadalje »akcelerator«, aparat, ki bralcu pred nosom zasenči tekst in ga prisili, da hitreje bere. Ali aparat za ugotavljanje časa, v katerem nekdo čita oziroma koliko besed prebere v minuti, in končno še projektor za učne filme.

V zadnjih mesecih so v Ameriki prodali tudi preko 40.000 podobnih aparatov za

Arkadij A verčenko:

Glavno je — srečen konec

Bilo je v majhni, poltemačni drogeriji. Velik, koščen možak z dolgim nosom in izrazom otrple grenkobe na obrazu se je nagnil čez prodajno mizo in vprašal:

»Želite?«

»Bonbone proti kašlju!«

Nisem še utegnil plačati, ko je vstopil v trgovino močan gospod, z zavojčkom v roki.

»Takole!« je dejal jezno, med tem ko je vrgel zavoj na mizo. »Sprejmite delo svojih rok!«

Čemerni trgovec je prestrašeno pogledal kupca in odprl zavoj.

»Crknjena miš,« je dejal z grenkim nasmehom. »Zaradi česa je crknila?«

»To bi morali vi boljše vedeti!« je zarjovel kupec. »Pomislite,« je dejal nato meni, »včeraj sem kupil pri tem sleparju košček toaletnega mila. Zvečer sem ga razvil, toda ko sem opazil, da mi je ostal še košček starega, sem se umil še s stari-m, novega pa se nisem dotaknil. Legel sem. Ko sem se zbudil... sem našel na novem milu sledove mišjih zob in poleg njega dve mrtvi miši... eno sem prinesel kot dokaz!«

Vrata so se odprla in vstopil je tretji kupec.

»Povejte mi, prosim,« se je prijazno obrnil k trgovcu, »ali v tej ulici ni nobene druge drogerije?«

»Ne,« je dejal trgovec ponosno, ker ga je opogumil kupčev način govora. »Ta je edina.«

»Torej sem kupil pri vas tole sredstvo za rast las?«

domačo uporabo. Zdi se, da se Američani za ta novi »šport« zelo navdušujejo. Tudi pri branju časopisov, romanov in poslovnih pisem bo torej obveljala »ameriška naglica«.

Intenzivne vaje s pomočjo omenjenih aparatov, ki silijo čitatelja, da se pri čitanju pošteno podviza, se hkrati izurijo tudi oči. Prav kmalu se oči navadijo hitrejšega branja. S pomočjo teh »mehaniziranih« vaj si bralec pridobi tudi nekaj smelosti, da izpusti razne nepomembnosti v vsakem tekstu.

Hitro čitanje ima prav gotovo svoje prednosti, vendar mnogi pri tem vendarle dvomijo; namreč, še tako izurjen bralec često pri hitrem čitanju ne razume oziroma ne spozna dodobra vsega smisla in lepote tega, kar je v naglici prebral. In ta površnost pri branju se prav lahko prenese od dnevnih manj globokih publikacij na umetnine, kjer jim nujno jemlje vrednost in lepoto...

»Gotovo,« je odgovoril drogist z ljubeznim nasmeškom.

»Potem bi bilo še premalo, če bi te za to sredstvo ubil, ti lopov!« je zakričal tuje in vrgel prvo posodo, ki mu je prišla pod roke, za trgovcem. »Preklet bodi!«

»Kaj se je zgodilo?« sem radovedno vprašal.

»Kaj se je zgodilo? Zelen sem! Namesto

FRAN MILČINSKI:

Butalski zajec

Tale historija ni kdo ve kako imenitna, povem jo le, ker se mi je sanjala. Včasih se mi kake historije sanjajo, pa ni nobena dosti prida.

O butalskem zajcu se mi je sanjalo tole.

Privadil se je bil v deteljo in je Butalce nič koliko bolelo srce, ko so videli požrešno žival, kako se jim suče po deteljišču.

Majali so glave in moževali, kaj naj store, da preženo zajca iz detelje in ga preženo brez škode za deteljo, pa tudi brez škode za zajca, ki takisto ne bo brez koristi v pečenem stanju.

Majali so glave in moževali teden dni in še teden dni in so sklenili tako: najprej naj se zajcu detelja prepove z lepo besedo — morebiti bo pomagalo. In da ne bo zamere, naj se da živali primeren rok, do tega roka se mora izseliti. Če se ne bo, bodo vnovič stopili vkup, preudarili in sklenili, kaj bo potem.

Tako so dejali in so ukazali policaju in

glave imam sedaj smaragdno livado! Včera je letel nekakšen metulj skozi vso ulico za menoj. Ne bi se čudil, če bi se mi na moji travnati glavi zaredili murni! Pogledajte!

Snel si je klobuk z glave in resnično še nisem nikoli videl lepše zelene barve.

»Slepar!« je grmel kupec. »Prodal si mi sredstvo za rast las, ti paglavec, in jaz sem pozelenel. Prodaj si mi dozo strupa za podgane in podgane ga žro kot žemlje in še redijo se od tega. Takšnim ljudem je treba onemogočiti delo!«

Segel je pod prodajno mizo, privlekel od tam za laso trgovca in ga začel stretati. Kupec mila se je oglasil s pritrujujčim mrmranjem in se z zavihanimi rokavi pridružil zelencu.

»Pustita vendar,« sem dejal pomirljivo. »Odpočijta si nekoliko!«

Odrzgala sta se od svoje žrtve, sedla na divan in si prižgala cigareto.

»Pretepel sem ga zaradi mojih las,« je dejal zeleni. »In vi?«

»Jaz? Zaradi mila. Lopov mi je prodal toaletno milo in danes zjutraj sem našel poleg njega venec mrtvih miši.«

»Res?« je vzkliknil veselo zeleni. »In jaz se ne morem obraniti miši! Dajte mi milo in jaz vam dam barvo za rast las.«

»Lahko s tem barvam blago?«

»Izvrstno! Obrisal sem si mazilo z glave z brisačo. Uspeh je bil — prekrasno zelena brisača. Poskušali smo jo očistiti z milom. Barva ne popusti!«

»To je idejal! Iz svoje domače suknje bom naredil lovski suknjič!«

Ko sta sklenila to čudno kupčijo, sta prisolila še vsak začudenemu trgovcu po eno zaušnico in z roko v roki odšla iz trgovine.

centurio se je ozrl v obraz Teodore, ki ga je motrila s tistim pogledom kakor v areni s katisme, kakor v palači s prestola. Spoznal jo je.

Padel je na lice prednjo in prosil v pisni grščini:

»Milost, despojna, ubogemu hlapcu!«

Teodora se je hladno obrnila k Azbadi in rekla malomarno:

»Dobrega učitelja ima Sloven in velika je bistrost njegovega uma.«

SEDEMNAJSTO POGLAUVJE

Stotniji, ki sta igrali, pred Teodoro, sta se gostili ob vinu. Iztok pa ni okusil pijače, bežal je pred hrupom iz vojašnice, zasedel konja in odjezdil domov.

Zamišljen je sedel na malem vrancu. Hiše so tekle mimo njega, s trgov so se mu kljanjali visoki obeliski, izmed sprehajajoče se množice je vzklikal glas: »Istokos! Istokos!« Obstala je gruča sprehajalcev in ga pozdravila, po vsem Bizancu znanega zmagalca iz hipodroma. Toda Iztok je jeznil in ni slišal vzklikov, ni videl prijaznih oči. Z njim je plul Irenin duh in njene oči so se mu smehljale, kakor so se mu zažarile, ko ji je v slovo smel poljubiti roko.

»Kako te ljubim, Irena!« je zašepetal slovenski, ko se je sklonil s kodrasto glavo do njene bele roke. In čutil je, kako je rah-

lo vzdrhtela roka, ko se je dotaknil s kipečimi ustnicami, in v duši je razumel, da bi mu sredi logov onstran Donave Irena naslonila glavo na prsi in prisluškovala njegovi pesmi o tihej klasju, po katerem hodi lepa Devana. Toda tukaj, sredi tiranske družbe, kjer stopajo barbaru na tilnik, kjer verujejo na drupe bogove, kjer se radujejo okov in verig na rokah starešin, tukaj Irena ne sme na njegove prsi. Ali tedaj se mu je zjasnilo v duši. Kako preprosta misel — in še nikdar je ni mislil.

Ko odide, mora Irena z njim.

Začudil se je sam sebi. Ni poznal njene-ga rodu, videl jo je ob despojni že tretjič, a vendar ni trenutka dvomil, da mora Irena z njim v gradišče Slovenov, da te jasne oči ne sodijo drugam kakor pod sinje, svobodno nebo, od koder je zasijala vanje ob rojstvu nebeška modrina.

Mlad in ognjevit, ni pomišljal več, ali bi hotela nežna dvorjanka na konja, da bi bežala z njim preko nevarnega Hema, spala ponoči pod milim nebom, kjer bi namesto šepetajoče Propontide tulili volcje in, krulili merjaski nočno uspavanko. Ni pomišljal. Kakor je bil trden njegov sklep, da se vrne domov pa zopet s svojci pred Bizanc, tako je bil prepričan, da privede s seboj k ognjišču Ljubinice in očeta Svaruna dvorjanko Ireno.

Stisnil je konjiča, ostreje so udarile pod-

kve v granit in kmalu je prijahal na dvorišče Epafroditovega doma.

Suženj je prijel brzde, Iztok se je vesel nameril proti stanovanju.

Sredi vrta je ugledal Epafrodita, ki se je v svileni gugalnici, razpeti med dvema sočnima terebintama z otoka Kija, zadovoljivo hladil v večernem vetru, pihajočim z morja.

Iztok je krenil naravnost proti njemu. Oddaljen za pet korakov je upognil koleno in glavo ter pozdravil grški, kakor ga je naučil Kasander.

Ko bi bil motil kdo drug Epafrodita v snovanju novih kupčijskih načrtov, odgnali bi ga bili sužnji, ki so stali skriti za cvetočimi akacijami. Toda Iztoka je Grk ljubil. Pravi trgovec z dušo in telesom ni pozabil, da bi se sedajle gugal kdo drug na njegovem vrtu, štel kdo drug njegove zlate, ko bi ne bil Iztok prekrizal načrta Tunjušu.

Grkove drobne oči so se zasvetile v mesečni in se vžadovale nad lepim stotnikom.

»Zdravstvuj, Iztoče! Kaj novega, centurio?«

Iztok je stopil bliže, sedel na travo k Epafroditovim nogam in mu gledal zaupljivo kakor sin v lice.

»Jasni moj gospod, danes sem zopet zmagal Azbada!«

Grku se je čelo nekoliko omračilo, nagnil se je naprej in mu rekel:

»Azbada — on je magister equitum — kako si prišel z njim v tekmo?«

Iztok mu je z navdušenjem mladega zmagalca povedal vse.

Grku se čelo ni zvedrilo. Vedno globlje gube so se črtale vanje, oko se je čimdalje bolj umikalo pod košate obrvi, misli so se mu križale kakor tkalcu pisane niti. Izkušeni lisjak je gledal dalje ko preprosti barbar, ki bi isto govoril v nizki krčmi na suženjskem trgu ob Zlatem rogu.

»Prekleta Igra se, da se nasiti kakor nekda v areni, potem ga pahne od sebe in uniči, nedolžnega. Prekleta — dekla satanova!«

Med zobmi je mrmral Epafrodit te besede, ko je Iztok navdušeno končal svojo povest. Oba sta nato molčala. S tankimi prsti si je stiskal Grk visoko čelo. Iztok ga je začudeno gledal. Po vrtu je bilo tiho, da so se slišali z morja udarci vesel, ki so gnala ladjo. Na terebinti je cicikal skržat.

Dolgo je Iztok čakal pohvale iz Epafroditovih ust. Pa je ni pričakal. Gospodu je lezla glava čimdalje bolj nazaj, prsti so nemirno trepetali po čelu, včasih se je pritisnila na čelo dlan in zopet odmaknila in zopet so prsti po zgubanih brazdah iskali novih misli.

(Nadaljevanje sledi)

Za boljši pridelek krompirja

Kmet po navadi najbolj oskrbuje tiste poljščine, ki mu največ nesejo in katerih pridelek ima dobro ceno. Krompir sicer da mnogo pridelka, vendar njegova cena nikakor ne niha, da bi ga oskrbovali tako, kakor smo ga včasih. To pa ni prav. Krompirišča se splača oskrbovati, kajti nobena rastlina se za dobro postrežbo ne zahvali tako kot krompir. Saj nihajo pridelki krompirja pri nas med 80 in 500 q po hektarju. Če samo nekoliko skrbnosti poveča pridelek za 50 in več met. stotov po hektarju. Največ skrbnosti zahteva krompir v pogledu na zatiranje njegovih največjih škodljivcev, krompirjevega hrošča, krompirjeve plesni in virusnih bolezni.

Ne pozabimo na krompirjevega hrošča!

Krompirjev ali koloradski hrošč se je razširil že skoraj po vsej deželi in je nevarnost, da se razširi še tam, kjer ga doslej ni bilo. Zato moramo izkoristiti vsako priložnost (ko okopavamo, osipavamo, plevemo, odstranjujemo bolne rastline),

Kako zatiramo bramorja!

Premalo ljubim te škodljivce, da bi jim pokladal drago zrnje, se ukvarjal z nevarnim strupom, pobiral strupene ostanke in držal perutnino in druge živali, celo divjačino za rep, da se mi ne bi zastrupila. Veliko bolj sem za cenejšo in varnejšo načine zatiranja:

Pri okopavanju krompirja in drugega uničujemo bramorjeva gnezda, ki jih izsledimo. Prav tako jih uničujemo pri košnji, ko pogosto naletimo na majhne kupole iz zemlje in jih nehoti odkrijemo s koso. Tedaj vidimo kake 4 cm široke vdolbine, polne jajčec, nekoliko debelejših od prosa, ali pa že živih bramorčkov. Pri izkopavanju krompirja dobimo včasih gnezdo z 2 do 7 nedoraslimi bramorji. Staroznani način zatiranja bramorjev je tudi ta: Stare lonce in drugo posodo, ki sicer roma v odpad, zakopljemo do roba v zemljo, notri pa nalijemo vode, a ne prav do roba. Bramorje, ki se ponoči vlovijo v vodo in ne morejo več iz nje, zjutraj pobijemo. Ne mislim seveda, da so to najboljši načini zatiranja, zato bi rad, da bi se še drugi oglasili.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

O zdravju in boleznih

Čudno je, kako so ljudje pogosto nezaupni do zdravnika in zdravniškega pregleda, seveda v lastno škodo. Naši ljudje se kaj neradi obrnejo do zdravnika, bodisi zaradi bojznosti, zaradi nekakšne strahopetnosti, bodisi iz malomarnosti ali včasih tudi zaradi varčevanja. »Če me bo pregledal zdravnik, bo prav gotovo našel kako bolezen, bolj je, da zanjo ne vem.« »Nič me ne boli,« pravijo. Toda taki ljudje bi morali vedeti, da so lahko bolni, ne da bi jih kaj bolelo. Bolečina je varljivo znamenje. Pogosto je bolečina zelo huda, bolezen pa nepomembna (na primer kadar bole človeka zobje) ali pa po svojem značaju manj nevarna, kakor na primer žolčni napad ali ledvični kamni. Vse te bolečine navadno minejo brez hudih posledic. Nasprotno pa se je treba včasih varovati zahrbtnih, lažjih bolečin in motenj, za katere se navadno ne zmenimo, ki pa često napovedujejo nesrečo.

Neki francoski profesor je izrekel besede, ki pa jih ni treba vedno za šalo vzeti: »Zdravje je začasno stanje, ki ne napoveduje nič dobrega.« Neki drugi pa je rekel: »Zdrav je tisti, ki ne ve, da je bolan.« Te besede lahko v celoti veljajo za neko vrsto ljudi, to je tiste rdečelične, krepke, rejene ljudi, ki se zdijo nepoučene človeku pravo utelešenje zdravja in moči in ki sami o sebi mislijo, da se jim ne more nič zgoditi. To so tisti ljudje, ki neomejeno uživajo dobroto življenja in na videz nekaznovano kršijo osnovne zakone higiene. Ti ljudje navadno veljajo za nasprotni dokaz vsem zdravniškimi opominom, »zanikajo zdravnike in medicino,« kakor navadno pravijo.

Toda to »cvetoče zdravje« pogosto varata. To »preobilje moči« se na lepem razpoči in uplahne in že je tu bolezen. Orga-

ni natančno pregledamo krompirjeve rastline in ugotovimo, ali se je hrošč že kje pokazal. V krajih kjer je bil hrošč razširjen že prejšnja leta, moramo najprej pregledati bivša krompirišča. Večinoma raste zdaj tam žito in prav v njem se na samosevcih hrošč najprej pokaže ter neovirano razmnožuje, ker ga nihče ne preganja. Hrošč se zelo naglo množi in če ga pustimo pri miru, lahko napravi velikansko škodo. Zatiranje rastlinskih škodljivcev in bolezni ne moremo prepustiti volji posameznikov: zatirati jih moramo organizirano, pravočasno in strokovno pravilno, sicer uspeh ne bo popoln ali pa bo več stroškov in dela, kakor bi bilo potrebno.

Zaščitnih sredstev za zatiranje hrošča imamo dovolj in v najrazličnejših oblikah, moramo jih le pravočasno kupiti.

Škropljenje je navadno cenejše kakor prašenje; ponekod pa je škropljenje zelo težavno, zato moramo poseči po prašivih. Vrsta zatiranega sredstva je odvisna tudi od števila škroplilnic in prašilnikov. Po okoliščinah naj vsak sam izračuna ter presodi, katera zatiralna sredstva bo uporabljal, da bo ob enakem učinku zatiranja kar najcenejše.

Škropiti ali prašiti moramo večkrat, ker z enim samim škropljenjem ne uničimo škodljivca, zlasti zato ne, ker zatiralna sredstva ne delujejo na hroščeva jajčeca. Zatiranje je najbolj učinkovito, ko so se iz jajčec razvile ličinke. Zatiranje moramo kmalu ponoviti tudi takrat, če je močan dež ali veter odstranil škropivo ali prašivo z rastlin.

Krompirjeva plesen lahko za polovico zmanjša pridelek

Če je vreme vlažno in toplo, opazimo na krompirjevih listih že junija krompirjevo plesen (palez, rjo, fitoftoro). Najprej se pokaže na zgodnjih sortah krompirja, kakršne so: bintje, vera in zgodnji bemovec. Pozneje, zlasti če je vreme deževno, napade tudi druge sorte, ki so sicer bolj odporne proti nji. Izmed sort, ki so razširjene pri nas, sta proti tej bolezni najbolj odporni: rodovitnik (Ackerseggen) in Voran. Pridelek zgodnjih občutljivih sort se zaradi te bolezni lahko zmanjša za polovico.

Krompirjeva bolezen napade liste, stebela in gomolje. Najprej se pokaže na listih, in sicer opazimo na robu listov temnorjave ali črne pege, ki se ob vlažnem vremenu hitro večajo in se razširijo čez vse listno površje. Na spodnji strani obolelih listov opazimo rahlo belkastosivo prevleko, vidno le ob robu peg. Pozneje se bolezen razširi tudi na steblo in gomolje.

Bolezen se širi s trosi, ki se ob vlažnem vremenu hitro razvijajo, tako da ena obolela rastlina ob vlažnem in toplem vremenu lahko okuži v nekaj dneh vso njivo.

Rastline lahko obvarujemo boleznih, če ob pravem času in pravilno škropimo. Škropiti moramo, preden bolezen nastopi, ali pa vsaj takoj, ko se pokažejo prve poškodbe.

Dosedanji izsledki poskusov kažejo, da moramo škropiti krompirišča že pri 80 do 82 % zračne vlažnosti, če povprečna temperatura znaša 10° C; če bi pa škropljenje predolgo odlagali, bi se utegnulo zgoditi, da bi bilo popolnoma neučinkovito. Najprej moramo poškropiti občutljive, nazadnje pa, če je le mogoče, tudi bolj odporne sorte. Najbolj nevarni kraji za plesen so zaprte doline, kjer se dolgo zadržuje vlaga. Na odprtih, višje ležečih in vetrovnih krajih pa plesen sploh ne nastopi, ker je premalo toplote in vlage, ki omogočata razvoj te bolezni.

Proti hrošču in plesni lahko škropimo hkrati, če pripravke pred uporabo pomešamo. Vendar bomo morali največkrat prvič škropiti proti hrošču posebej, ker tedaj (v začetku junija) še ni nevarnosti, da bi se razširila plesen. Drugo škropljenje in morda še naslednja bomo lahko opravili hkrati.

Na splošno velja pravilo, da je treba v večini naših krajev škropiti zgodnje sorte krompirja prvič okrog srede junija, srednje zgodnje in pozne sorte pa konec junija. Ob deževnem in toplem vremenu

Steyr-tractor 80 in 80 a:

Oskrba in nega traktorja ter njegovih priključkov

VBRIZGALNA NAPRAVA

Vbrizgalni organi ne potrebujejo posebne nege. Motnje na tlačilki goriva in vbrizgalni šobi se smejo urediti samo v strokovni delavnici. Vsak nestrokovni poseg ali sprememba na vbrizgalnih organih in regulatorju je prepovedan! S tem preneha takoj vsako jamstvo!

IZZRAČENJE VBRIZGALNE NAPRAVE

Če zmanjka med obratovanjem goriva ali če so cevovodi ali njih zveze prožni, pride v brizgalno napravo zrak. V tem primeru moramo čistilec goriva, cevovode, tlačilko in vbrizgalno šobo izračiti. Prvo izračimo čistilec goriva, potem tlačilko. Vijak za izračenje nekoliko izvijemo, da gorivo izteka. Ko opazimo, da izteka gorivo brez zračnih mehurčkov, vijak zopet privijemo. Potem moramo čistilec goriva ponovno izračiti! Nato popustimo navlečno matico pri nosilcu vbrizgalne šobe in z vrtenjem motorja z zagonsko kljuko izračimo tlačni cevovod. Po izstopu goriva brez zračnih mehurčkov matico dobro pritegnemo, vrtimo naprej, dokler ne slišimo vbrizg (kakor nekako pogrkavanje). Po tem vrstnem redu in načinu je ta motnja odstranjena, motor pa lahko startamo.

ŠOBA

Čistilec pri vbrizgalni šobi očistimo od časa do časa v čistem bencinu.

HLADILNA NAPRAVA

(glej točko 15 in 16 splošnih navodil)

KLINASTI JERMEN

Kontroliraj pogosto napetost klinastega jermena! Jermen je pravilno napet, če se z zmernim pritiskom palca utisne za ca. 1 cm.

Olje, mast in gorivo škoduje jermenu.

RAZNE OBJAVE

Druga vrsta mleka

Doslej so mlekarne prodajale mleko s 3.2 % masti. Naraščajoča proizvodnja mleka pa je povzročila tudi viške presnega masla, ki se je prodajalo v inozemstvo po nižjih cenah, kakor veljajo na domačem trgu. Zgubo take prodaje so plačevali kmetje, ki se jim je od vsakega litra mleka odtegnilo par grošev v tako imenovani »krizni fond«. To je razumljivo povzročalo veliko nezadovoljstvo tako med kmeti kakor tudi med potrošniki mleka in masla.

Po razglasu notranjega ministrstva je sedaj vpeljana nova vrsta mleka s 3.6 % masti, ki jo prodajajo v steklenicah po ceni 2.60 šil. za liter. Mleko v steklenicah s 3.2 % stane 2.45 šil., odprto mleko s 3.2 % pa 2.20 šil.

Od tega ukrepa pričakujejo, da bo uravnovesil proizvodnjo in potrošnjo presnega masla.

moramo škropljenje ponoviti približno vsakih deset dni. O suhem vremenu škropljenje proti plesni seveda ni potrebno, pač pa se tedaj navadno mnogo hitreje razvija hrošč.

Opozarjamo, da je treba takoj pregledati vse škroplilne naprave in odstraniti vse pomanjkljivosti, da bomo imeli pripravljene vse škroplilnice, ko bo treba škropiti. Če smo škroplilnice prej uporabljali za zatiranje plevela ali za zimsko škropljenje sadnega drevja, jih moramo zdaj temeljito umiti s čisto vodo, ki ji dodamo na 100 litrov vode 100 gramov aktivnega oglja.

Škropiti moramo tako, da pada škropivo na rastline razpršeno v meglo in da seda tudi na spodnjo stran listov, ker plesen napada rastline najbolj od te strani. Dobro je tudi, da škroplilne naprave prilagodimo tako, da škropijo od spodaj navzgor.

(Dalje prihodnjic)

MAZANJE VODNE ČRPALKE

Vsak teden enkrat privij pokrov mazilke za en obrat! Po približno 200 delovnih urah napolni mazilko s predpisano mastjo. Hladilnik naj bo zunaj in znotraj čist. Prah, ki se nabere na hladilniku, ovira hlajenje! V izogib kotlovcu uporabljaj samo čisto deževnico!

Po 2000 delovnih urah očisti hladilno napravo tako, da jo napolniš z vodo, v kateri raztopiš sodo (0.5 kg na 10 l vode)! S to zmesjo obratuješ 1 do 2 dni. Nato hladilno napravo temeljito izperi s čisto vodo!

Tudi pred uporabo sredstva proti zmrznenju moraš hladilno napravo dobro izprat!

ELEKTRIČNA OPREMA

Dinamo mora biti vsakih 6 mesecev pregledan v strokovni delavnici! Akumulator moraš skrbno negovati! Kontroliraj vsakih 14 dni gladino kisline v vsaki celici. Gladina kisline mora segati 10 mm preko plošč! Doliti smes samo čisto destilirano vodo! Pola in objemki morajo biti čisti, objemki dobro pritegnjeni in prevlečeni z mastjo! Če traktor ne bo dalj časa obratoval, predaj akumulatore v oskrbo strokovni delavnici! Pri hudem mrazu hrani akumulatore v toplem prostoru! Pri slabem polnjenem akumulatorju je nevarnost, da tekočina zmrzne in pokvari akumulatore. Zato naj strokovnjak akumulatore pogosto pregleda. Vsa popravila na električni opremi prepusti strokovnjaku!

SKLOPKA

Premaži enkrat na teden s par kapljicami olja skozi mazilni ventil potisni ležaj sklopke! Pedal sklopke mora imeti najmanj 20 mm praznega hoda preden občutiš odpor tlačne vzmeti sklopke!

(Nadaljevanje sledi)

Naši otroci bodo tudi letos letovali na morju

Kakor vsako leto, bo tudi letos določeno številu koroških slovenskih otrok omogočeno tritedensko letovanje na morju.

Za naše otroke je vodstvo počitniških kolonij Slovenije rezerviralo letos počitniški dom v Malinski na otoku Krku. Ta dom ureja med najlepše in najbolj vzorno urejene jugoslovanske počitniške domove za otroško letovanje.

Malinska je majhno, čedno mestece ob zahodni obali Krka, največjega otoka jugoslovanskega Jadranskega morja. S svojo lego v idiličnem morskem zalivu ima ta kraj zelo ugodne klimatske pogoje in je s svojo tišino in svežim ter čistim zrakom kakor nalašč ustvarjen za odpočitek in zdravstveno okrepitev. V Malinski zelo radi zahajajo turisti in izletniki, ki se želijo v miru odpočiti. Spričo razsežne morske plaže z drobnim morskim peskom so pogoji za kopanje zelo povoljni. Mestece je prepreženo z bujnim zelenjem

subtropskega rastlinstva in dreves ter je obdano od gozdov in parkov.

Počitniški dom v Malinski, kjer bodo letos letovali naši otroci, leži tik ob morju, za domom pa se razteza hladen gozdček. V tem okolju si bodo naši otroci lahko naužili osvežujočega obmorskega zraka, po mili volji se bodo pod strokovnim nadzorstvom razživeli v valovih morja ter se sproščeni in razigrani ob dobri hrani in oskrbi okrepili.

Malinska je le dobre 20 km oddaljena od največjega jugoslovanskega pristanišča Reke, od koder vozi ladja približno poldrugo uro. Vsa vožnja iz Celovca preko Ljubljane, Postojne do Reke ter od tod v Malinsko na otoku Krku ne bo trajala dalj kot 10 ur.

Letovanje naših otrok je predvideno za čas od 15. avgusta do 5. septembra. Starše opozarjamo, da bomo vse podrobne podatke o naši letošnji počitniški akciji objavili v prihodnji številki »Slovenskega vestnika«.

Pol stoletja avstrijskega parlamenta

V torek se je sestal parlament k slavnostni seji, da se spomni zgodovinskega dne, ko se je pred petdesetimi leti prvič sestalo na splošnih volitvah izvoljeno predstavništvo prebivalcev takratne avstro-ogrske monarhije, torej prvi avstrijski parlament, izvoljen po volji ljudstva. Na slavnostni seji, ki so se je poleg zveznega predsednika Schärfa udeležili tudi najvišji predstavniki vseh zveznih dežel, je

predsednik parlamenta dr. Hurdes nakazal pomen tega zgodovinskega dne ter poudaril važno vlogo, ki jo v demokratičnem svetu igra svobodno izražanje vsakega posameznika. Vsi državljani morajo imeti možnost — je dejal — da svobodno in neovirano zastopajo svoje mnenje, biti pa morajo tudi pripravljeni, da pokažejo razumevanje za mnenja in upravičene interese drugih.

Različna gledišča na posamezna vprašanja ne bi smela ovirati sodelovanja

(Nadaljevanje s 1. strani)

di sovjetski predlog o nenapadalnem paktu med državami članicami Atlantskega pakta in članicami Varšavskega pakta ter pravi, da tak pakt ne bi dodal nič k obveznostim, ki so jih že prevzele vse države članice OZN, poleg tega pa bi ta predlog potrdil sedanjo delitev Evrope in Nemčije, ki je tudi glavni vzrok napetosti v Evropi. MacMillan pa še ugotavlja, da je glavni vzrok spremembe angleško-sovjetskih odnosov politika zatiranja na Madžarskem.

V poglavju, kjer govori MacMillan o položaju na Srednjem vzhodu, obtožuje

SZ, da vodi politiko, ki je škodljiva blaginji tamkajšnjih držav in ni v skladu z zagotovili prijateljstva, ki spremljajo pismo, na katero MacMillan odgovarja. MacMillan ob koncu tudi poziva Bulgarijo, naj sodeluje pri rešitvi osrednjega vprašanja na Srednjem vzhodu, to je arabsko-izraelskega spora.

Na koncu pisma govori MacMillan o neposrednih stikih med Veliko Britanijo in Sovjetsko zvezo ter poudarja, da je njegova vlada za razširitev trgovine med obema deželama tako po obsegu kakor po raznovrstnosti blaga. Pismo zaključuje z željo po poglobitvi kulturnih stikov med obema deželama.

Poplave na Koroškem in drugod

Silna neurja in trajajoče deževje so povzročili, da je Drava prestopila na Koroškem in v Vzhodni Tirolski na več krajih svoje obrežje. Posebno prizadeti so bili kraji pri Oberdrauburgu in Spittalu. Pri Oberdrauburgu je voda tako narasla, da so morali mnogo stanovanj izprazniti. Dravska državna cesta je bila poplavljena. Tudi v okolici Lendorfa je Drava stopila čez bregove. Ogrožena je bila železniška proga čez Ture, da so morali zmanjšati brzino vlakov.

Krajevne požarne brambe ter osebje dravskega gradbenega vodstva beljaškega vodnogradbenega urada so bili v stalni pripravljenosti in zaposleni pri varnostnih delih. Ustanova za neurja je pod vodstvom okrajnega glavarja dr. Trattlerja stopila v akcijo v okviru načrta za ukrepe pri katastrofah. V ogrožene kraje sta se podala tudi pristojni referent koroške deželne vlade deželni svetnik Scheiber in višji gradbeni svetnik dr. Possegger. Med postajami Oberdrauburg in Döllsach so morali prekiniti železniški promet ter

so ga vzdrževali z avtobusi zveznih železnic.

Silno neurje je zajelo tudi alpske kraje Italije in Švice. Zaradi močnega deževja in taljenja snega so bile poplavljenе velike površine. Prometne zveze, ceste in železniške proge so bile na mnogih mestih prekinjene. Dolina Zermatt v Švici je bila skoraj vsa pod vodo. Reke in hroudurniki iz Alp so povzročili veliko škodo v italijanski provinci Piemont in cenijo škodo na okoli 50 milijonov lir.

Neurja so divjala tudi v Jugoslaviji, in sicer v jugovzhodni Bosni. Zaradi močnega deževja je bila pod vodo površina okoli 200 kvadratnih kilometrov ter je nastala velika škoda na poljskih pridelkih.

Zaradi neprestanega dežja so nastale tudi v Buenos Airesu v Argentini velike poplave. Največje poplave so bile v jugovzhodnem delu mesta, kjer je moralo na stotine družin zapustiti svoja stanovanja. Pri reševanju prebivalstva so sodelovale tudi vojaške enote.

Velika epidemija gripe

Gripa, ki se je hudo razširila v krajih jugovzhodne Azije, je zajela tudi nekatere kraje v Indiji. V Bombayu je obolelo za gripo 4600 oseb, precejšnje število ljudi pa je obolelo tudi v Madrasu. Gripa razsaja tudi na Malaji. V mestu Georgetown na Pennangu je obolelo za gripo 70.000 prebivalcev in so v treh tednih zabeležili trinajst smrtnih primerov.

Novejše vesti vedo povedati, da se je gripa z izjemo Koreje, Vzhodnega Pakistana in Cejlona razširila po vsej Aziji ter da je zahtevala že stotine smrtnih žrtev. »Azijska gripa« je dosegla tudi že Evropo in se pojavila na Nizozemskem in v Angliji. Svetovna zdravstvena organizacija sicer tolaži, da gripa ni ravno nevarnega značaja ter da upajo, da v poletju ne bodo nastopile nove epidemije.

Umrljivost dojenčkov na Koroškem pada

Koroška deželna vlada je za obdobje od leta 1951 do 1955 objavila zanimivo statistiko, ki govori o rojstvih na Koroškem in o prirastku prebivalstva v posameznih krajih in mestih dežele. Razveseljivo je predvsem dejstvo, da število umrljivosti dojenčkov v deželi stalno pada. Tako je na primer leta 1948 od 10.607 živorojenih otrok umrlo še 836 dojenčkov, leta 1955 pa od 10.018 samo še 419. Povprečna umrljivost dojenčkov na Koroškem znaša zaenkrat še 5 odstotkov na 100 živih porodov. Seveda pa ni v vseh občinah stanje enako, tako so nekatere pod deželnim povprečjem, medtem ko ga druge presejajo.

Statistika o prirastku in upadanju prebivalstva v posameznih krajih in okrajih dežele je zelo zanimiva. Tako zvmemo, da je na primer v okraju Šmohor bilo leta 1955 133 ljudi manj kakor leta 1951, razen tega se je 972 ljudi več odselilo kakor pa priselilo. Tudi Beljak — podeželje je okraj, kjer število prebivalstva pada, in sicer je ta okraj od leta 1951 do 1955

zaradi odseljavanja zgubil 2980 ljudi. Okraj Beljak mesto pridobi letno 200 ljudi s priseljivanjem, nadaljnjih 100 prebivalcev pa pridobi mesto z rojstvenim presežkom. V deželnem glavnem mestu je letni prirastek prebivalstva višji, in sicer pridobi Celovec letno 650 ljudi. Okraj Št. Vid ob Glini pa zgubi letno 100 svojih prebivalcev. Razmeroma močno pada število prebivalstva tudi v okraju Velikovec, kjer je letno 80 ljudi manj. Vsi okraji izgubljajo svoje prebivalce predvsem na račun preseljavanja v mesta in industrijska področja v drugih deželah, ne pa zaradi večje umrljivosti v teh okrajih.

Prvi vojaki odpuščeni

Dne 30. junija bo zapustilo kasarne 8485 mladih vojakov letnika 1937, ki so odslužili svoj službeni rok. Kot pomoč za premostitev prvih težkoč prejme vsak odpuščeni vojak 540 šilingov, poleg tega mu sedaj pripada štirinajst dni dopusta.

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.

Vsakodnevne oddaje: 6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjinski magacin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.02 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert — 18.00 Sami Magerji — 19.05 Dober večer dragi poslušalci — 19.30 Odmev časa.

Sobota, 22. junij:

5.35 Alpski zvoki — 8.45 Širni pisani svet — 9.00 Od pesmi do pesmi od srca do srca (slov.) — 14.30 Pozdrav nate — 15.00 Oddaja za turiste — 16.15 Igra veliki dunajski radijski orkester — 17.10 Odlični izbor — 18.10 Močna volja ali kako je Mihi ugnal svojo ženo (slov.) — 20.16 Rendezvous v Salzburgu — 21.30 Pustolovščine žepnega noža.

Nedelja, 23. junij:

6.10 Vesele melodije — 7.20 S pesmijo pozdravljamo in voščimo (slov.) — 9.00 Zaupne melodije — 11.05 Veselo petje — veselo igranje — 13.45 Kako si Korošec predstavlja nebesa — 14.30 Pozdrav nate — 16.00 Pevska ura — 17.05 Ritmični koktail — 17.45 Glasbeno srečanje dežel — 19.00 Nedeljska športna poročila — 20.15 „Bel ami“, opereta.

Ponedeljek, 24. junij:

5.35 Alpski zvoki — 8.45 Zapiski iz domovine — 14.00 Poročila, objave. „Kres“, narodopisna zvočna slika J. Špicarja (slov.) — 16.00 Brali smo za vas — 16.45 Znanje za vse — 17.15 Popoldanski koncert — 18.45 Ob pregledu letošnjega donosa na naših kmetijah (slov.) — 20.16 Muzikalične posebnosti — 21.15 Barvni toni in zveneče barve.

RADIO PROGRAM

Torek, 25. junij:

5.35 Kmečka godba — 8.45 Človek in vreme — 14.00 Poročila, objave — Zdravniški vedež (slov.) — 16.45 Otroci, mi pojemo — 17.15 Muzikalična oddaja na starih glasbilih — 18.25 Naša radijska prijateljica — 19.15 Lepe žene iz 1001 noči — 20.16 Dunajske slavnostne igre 1957 — orkestralni koncert.

Sreda, 26. junij:

5.35 Alpski zvoki — 8.45 Iz ženskega sveta — 14.00 Poročila, objave. Pisana vrsta narodnih in umetnih pesmi (slov.) — 16.00 Oddaja za žene — 16.45 Iz raziskovalnega dela naših visokih šol — 17.15 Popoldanski koncert — 18.15 Pesmi in glasba iz Koroške — 18.45 Za ženo in družino (slov.) — 20.16 Zabavni koncert — 21.00 Dobro potovanje.

Četrtek, 27. junij:

5.35 Kmečka godba — 8.45 Avstriji v inozemstvu — 14.00 Poročila, objave. Koroška narodna pesem v besedi in melodiji (slov.) — 14.30 Skrivnost umetniškega ustvarjanja — 18.45 Oddaja za kmete — 20.16 „Gumbi“, slušna igra v štajerskem narečju — 21.15 Ljudske melodije in pesmi iz Avstrije.

Petek, 28. junij:

5.35 Alpski zvoki — 8.45 Domovina in čas — 14.00 Poročila, objave. Mlada setev. II. poglavje — basni. Oddaja učiteljsčnikov (slov.) — 16.00 Lepa pesem — 16.15 Otroška ura — 17.15 Mladinski koncert — 18.15 Mladinska oddaja — 18.25 O petju na Koroškem — 18.45 Bratci, veseli vsi! (slov.) — 20.20 „Pogled z mostu“, slušna igra.

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

V ponedeljek, sredo in petek od 8.00 do 11.00 ure oddaja na valu 202 m in 98.9 mHz.

Sobota, 22. junij:

5.00 Pisan glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 8.05 Akademski folklorna skupina „France Marolt“ igra in poje koroške in panonske ljudske pesmi in plese — 9.00 Čudežni otrok Minou Drouet — 10.10 Revija zabavnih ansamblov — 11.00 Za dom in ženo — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 V tempu valčka — 13.30 Od arije do arije — 14.35 Voščila — 18.45 Okno v svet — 20.00 Veseli večer.

Nedelja, 23. junij:

6.00 Vesele viže za nedeljsko jutro — 7.35 Zabavne melodije — 8.30 „Kresnice“, mladinska igra — 9.00 Pisan spored slovenskih narodnih pesmi — 10.15 Veseli zvoki — 12.10 Opoldanski glasbeni spored — 13.30 Za našo vas — 14.00 Voščila — 16.00 Ob žici okupirane Ljubljane — 16.30 Glasbeni mozaik — 18.45 Vedre melodije — 20.00 Zabavna glasbena oddaja.

Ponedeljek, 24. junij:

5.00 Pisan glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 8.05 Jutranji divertimento — 9.20 Za staro in mlado — 10.10 Koncert solistične glasbe — 11.00 Za dobro voljo — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Od popevke do popevke — 14.20 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.35 Voščila — 16.00 V svetu opernih melodij — 18.00 Kulturni pregled — 20.00 Simfonični koncert.

Torek, 25. junij:

5.00 Dobro jutro, dragi poslušalci — 7.10 Zabavni zvoki — 8.05 Zdjaj pa po domače — 10.10 Od melodije do melodije — 11.00 Za dom in ženo — 12.00 Slovenske narodne in umetne pesmi — 12.30 Kmetijski nasveti — 17.10 Zabavna in plesna glasba — 18.00 Športni tednik — 18.50 Razgovori o mednarodnih vprašanjih — 20.30 Poti do miru (ob obletnici OZN).

Sreda, 26. junij:

5.00 Pisan glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 8.05 Pisana paleta — 9.00 Zabavni mozaik — 9.30 Za prijetno dopoldne — 10.10 Melodije iz filmov — 12.00 Južni ritmi — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Makedonske, šiptarske in slavonske narodne pesmi — 14.35 Voščila — 16.00 Koncert po željah — 18.00 Sestanek ob šestih — 18.20 Mojstri klavirja igrajo — 20.30 Wagner: „Tristan in Izolda“ I. dej.

Četrtek, 27. junij:

5.00 Pisan glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 8.05 Koncert zbor Slovenske filharmonije — 9.20 Igrajo priljubljeni zabavni ansambli — 10.10 Dopoldanski koncert — 11.15 Za naše male — 12.00 Za prijetno opoldne — 12.30 Kmetijski nasveti — 14.35 Voščila — 19.00 Posebna oddaja: I. slovenski festival telesne vzgoje — 20.00 Javni četrtkov večer domačih pesmi in napevov.

Petek, 28. junij:

5.00 Dobro jutro, dragi poslušalci — 7.10 Zabavni zvoki — 8.05 Jutranji divertimento — 13.15 Ritmi in melodije — 14.20 Zanimivosti — 14.35 Voščila — 18.00 Družinski pogovori — 18.10 Slovenske narodne — 20.00 Trije Bachi — 21.00 Šopek italijanskih popevk.